

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

TEMMUZ 2018

İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ

Genel Koordinatör

Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ

İstanbul Müftüsü

Yayın Yönetmeni

Veysel İŞILDAR

İstanbul Müftü Yardımcısı

DERLEME HEYETİ

Başvaiz Fatma BAYRAM *(Dini Bilgiler)*

Vaiz Muhammet Sönmez BAYRAKTAR *(Dini Bilgiler)*

Baş İmam Hatip Ömer CİHANGİR *(Ayetler ve Tefsirleri)*

İmam Hatip Dr. Mesut ÇAKIR *(Hadisler ve Şerhleri)*

Tashih: Dr. Nurhayat Haral Yalçı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا
وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O’ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır.”

Hucurat 49/ 13

Müslümanların dünya görüşlerini ve değer ölçülerini dayandırdıkları ayetlerden biri de budur. Ayet farklı yaratılmanın “kimlik edinme ve bu kimlikle tanınma, tanışma” fonksiyon ve hikmetini onaylamakla birlikte farklı sosyal ve etnik gruplara mensup olmanın üstünlük vesilesi olarak kullanılmasını reddediyor; insanın şeref ve değerini, kendi iradesi ile elde etmediği etnik aidiyete değil, kendi irade ve çabasıyla elde ettiği evrensel değerlere bağlıyor. Ayetteki *etka* kelimesinin içerdiği takva kavramı, evrensel değerleri, erdemleri edinme ve bunların zıtlarından titizlikle kaçınma ve sakınmayı ifade etmektedir (bk. A’râf 7/26).

Bütün insanlar bir erkekle (Âdem) bir kadından (Havvâ) yaratılmıştır. Allah Âdem’i topraktan, eşini de Âdem’in aslından yaratmış, bunların karı-koca olmalarından sonra da doğum yoluyla insanlık vücuda gelmiş, üremiş ve çoğalmıştır. Şu halde bütün insanların aslı birdir, aynı maden ve maddeden yaratılmışlardır; hem kökleri hem de biyolojik temel özellikleri farklı değildir. Dolayısıyla insanlar arasında bu yönden bir üstünlük veya aşağılık söz konusu olamaz.

Kök itibarıyla kardeş olan insanlar birçok hikmet yanında farklı kimliklerle tanınıp tanışmaları için gruplara ayrılmışlardır. Her grup, başkalarından farklı, kendi aralarında ortak özelliklerine dayalı olarak birleşir ve dayanışırlar. Bu birleşme ve dayanışmada temel unsur dindir. Dini bir olanlar birbirini kardeş bilirler ve genellikle diğer özelliklerdeki ortaklık bu özel bağın üstüne çıkamaz. Dinin insana kazandırmak istediği en önemli değer ahlâktır (takvâ), hem bir grup içinde hem de gruplar arasında üstünlüğün ölçüsü ahlâk olmalıdır.

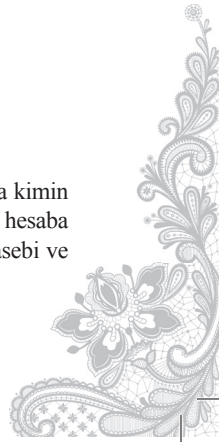
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

“Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçirmez.”

Müslim, Zikr, 38.

Bir kimse, hasebi, nesebi, soyu, sopy sebebiyle cennete giremez. Ahirette insana kimin oğlu ya da torunu veya kimlerin yakını olduğu sorulmaz. Kişi kendi amellerinden hesaba çekilir. İnsanın yaptığı iyi işler, ibadet ve taati cennete girmesine vesiledir. Fakat hasebi ve nesebi, kavmi ve ırkı asla hesaba katılmaz.

SOY-SOPLA ÖVÜNMEK

Şâh-ı Nakşibend'e "Efendim, nesebiniz nereye varır?" diye sorduklarında, Hazret şöyle cevap vermiş:

- "Evlâdım, hiç kimse neseple bir yere varamaz!"

Dinimiz insanın ataları ve soyuyla övünmesini asla hoş karşılamaz. Kur'an'ın bize anlattığına göre yaratıldığı nesne ile övünen şeytandır. Şeytan Âdem'e secde ile emredilince "Ben ondan üstünüm. Çünkü beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan..." (Araf 7/12) diyerek Allah'ın emrine karşı çıkmıştı. Menşeyini üstünlük sebebi saymak şeytanın yoludur ve bu manada ilk ırkçı da şeytandır.

Rabbimiz Kitabında atalarla övünmek ve körü körüne onların yolundan gitmek konusunda bizleri defalarca uyarmıştır. Özellikle de Allah'a düşmanlık eden soy soplalı sevgi bağı kurmamızı hiç istememiştir: "*Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, Allah'a ve Resulüne karşı çıkanlara sevgi beslediğini göremezsin; isterse onlar babaları, oğulları, kardeşleri veya aşıretleri olsun...*" (Mücadele 58/22)

Efendimiz (a.s) da Yüce Allah'ın cahiliye gururunu ve atalarla övünme adetini kaldırdığını haber vermiş ve kıymet açısından insanlar arasındaki tek ölçünün takva ve günahkarlık olduğunu ilan etmiştir. (Tirmizi, Birr, 49) İnsanın toplumsal bir aidiyet ile ailesine ve soyuna bağlılık duyması gayet normal bir olay iken soyu ile övünüp kendini üstün görmesi toplumda ayrımcılığa yol açan, kişiyi de ahlaki tekamülden alıkoyan sakat bir bakış açısıdır. Kavminin zulümlerini bile savunmaya varan bir ırkçılık ise Peygamberimiz tarafından tamamen reddedilmiştir. Bu meyanda Efendimiz ırkçılık davası uğruna savaşanların ve ölenlerin Müslüman toplumuna ait olmadıklarını açıkça ifade ederek (Ebû Davud, Edeb, 111-112) ve birbirlerini anne-babaları yüzünden ayıplayan sahabesini de şiddetli ifadelerle uyarmıştır. (Hadislerle İslam)

Akif merhum da bu bahiste şu ikazı yapar:

*Getirin Mağrib-i Aksâ'daki bir müslümanı;
Bir de Çin Sûrunun altında uzanmış yatana;
Dinleyin her birinin ruhunu: mutlak gelecek,
"Böyle gördük dedemizden!" sesi titrek, titrek!
"Böyle gördük dedemizden!" sözü dinen merdut;
Acaba saha-i tatbiki neden nâ-mahdut?*

Mağrib-i aksa: En batı; merdut: reddedilmiş; saha-i tatbik: uygulama alanı; nâ-mahdut: Sınırsız

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Kulları içinden ancak âlimler, Allah’tan gereğince korkar.”

Fatır 35/28

Ayette *haşyet* kökünden gelen ve “*korkanlar*” diye çevirdiğimiz kelime burada, “büyüklük karşısında duyulan heyecan ve korku, zarar görmekten değil, hakkını verememekten kaynaklanan endişe ve saygı” manasına gelmektedir. Allah’ı kemal sıfatlarıyla ancak ilim sahipleri tanır ve bilirler. Bir kulun Allah’a dair ilmi ne kadar mükemmel ise, korkusu da o oranda mükemmel olur. Bundan dolayı Hz. Peygamber (a.s): “*Ben sizin Allah’tan en çok korkanınız ve en müttaki olanınızım*” (Buhari, Nikah, 1) buyurmuştur.

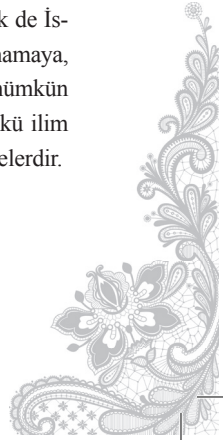
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

“Bir kimse ilim elde etmek için bir yola girerse, Allah da ona cennetin yolunu kolaylaştırır.”

Müslim, Zıkr, 38.

Dünya ve ahiret mutluluğu, ilim ve bilgi sahibi olmakla elde edilir. Kur’an’ın ilk nâzil olan ayetlerinin “oku” emriyle başladığını hepimiz biliriz. İnsana hakkı ve batlı, doğruyu ve yanlış, faydalı ve zararlı, hayrı ve şerri öğreten din ilimlerinin önceliğinin zarureti vardır. Çünkü İslâm’ın zorunlu bilgilerini öğrenmek, Müslüman olan her ferde farzdır. Bununla birlikte toplumun ve insanlığın ihtiyaç duyduğu her alanda, ilim ehli kişiler yetiştirmek de İslâm toplumu için önemli bir görevdir. Peygamber Efendimiz bizi bu yarışta geri kalmamaya, bilâkis önde olmaya teşvik eder. Zira Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak bu sayede mümkün olur. Bu faziletli gayretin içinde olan müminlere Allah cennetin yollarını açar. Çünkü ilim ehli, İslâm’ın üstünlüğünü anlayan, anlatan ve başkalarına gösterip ispat eden kimselerdir.

FAYDALI İLİM

Mevlana hazretleri şöyle bir kıssa nakleder:

Vaktiyle bir nahiv dil/bilgisi alimi bir kayığa binmişti. Sefer esnasında ilmine mağrur bir şekilde kayıkcı ile sohbeta koyuldu. Kayıkcıya zaman zaman muhtelif sualler sordu ve muhatabından” bilmiyorum” cevabını alınca da ona karşı ilmiyle iftihar etmek üzere; “Yazık! Cehaletin sebebiyle ömrünün yarısını heba etmişsin.” diyerek dalga geçti.

Temiz kalpli kayıkcının, bu küçük düşürücü davranışa gönlü kırıldı ise de, olgunluk gösterip nahivciye cevap vermeyip sustu. Derken şiddetli bir fırtına çıktı ve kayığı müthiş bir girdabın içine sürükledi. Herkesi büyük bir telaşın kapladığı o hengâmede kayıkcı, nahivciye döndü ve “Ey üstat, yüzme bilir misin?” diye sordu.

Nahivci, solmuş sararmış bir vaziyette titrek bir sesle kekeleyerek “Hayır nereden bileceğim. Ömrüm kitaplar arasında geçti” dedi.

Bunun üzerine kayıkcı, mahzun bir eda ile şu mukabelede bulundu: “Nahiv bilmediğim için benim yarı ömrüm mahvolmuştu, öyleyse şimdi senin bütün ömrün mahvoldu. Zira kayıgımızın bu girdaptan kurtulma imkanı yoktur. Ey nahivci! Bu deryada nahivden ziyade yüzme ilminin daha faydalı ve zaruri olduğunu bilmiyor muydun?

Bu kıssadaki nahiv ilminden murad, sadece dünyevî ve zahirî ilimlerdir. Zahiri ilimlerin yanında beşerin en büyük ihtiyacı, bedenle birlikte ruhun da ebedî saadetini temin etmektir. Bu da, Allah rızasını kazanmaya bağlıdır. Allah’ın rızası ise, kamil îmanla birlikte salih amellerle elde edilebilir.

Yine kıssadan anlaşılacağı üzere, bu fani vücut gemisi ölüm girdabında çırpınırken, yani dünyaya büyük veda anı olan ecel yaklaşınca; asıl ihtiyaca cevap vermeyen, yaşanmayan, irfana dönüşmeyen, ruhsuz, kuru ve sırf nefsin rahatına hitab eden bilgiler fayda vermeyecektir.

Yûnus Emre Hazretleri de ilmin aslî gayesini ne güzel ifade eder!

İlim ilim bilmektir,

İlim kendin; bilmektir.

Sen kendini bilmezsin,

Ya nice okumaktır?

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

“İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman ve düşünüp anlamaları için sana bu Kur’an’ı indirdik.”

Nahl 16/44

Ayetin ifade ettiği anlam üzere Hz. Peygamber’e Kur’an’ın indirilmekle kalmamış, ona “Allah’ın hükümlerini insanlara açıklama” görevi de yüklenmiştir. Buna göre Hz. Peygamber sadece bir nakilci değil, aynı zamanda Allah’ın hükümlerini sözlü veya fiili olarak açıklama, yorumlama, inananlara uygulamada örnek olma özelliğine de sahiptir. Bunların tamamına birden sünnet denmektedir. Sünne ilâhî irşadla gerçekleştiği için bir tür vahiy değeri taşımaktadır. Ayetten açıkça anlaşıldığı gibi Peygamber’in aslı görevi Kur’an’ı açıklamaktır. Dolayısıyla onun Kur’an’a aykırı bir hüküm ve anlayış ortaya koyduğu kesinlikle düşünülemez.

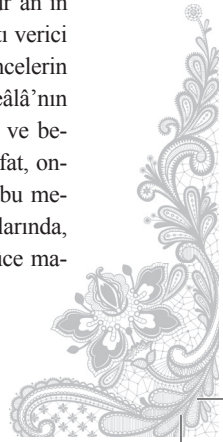
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ،
وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ
وَحَفَّتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

“Bir topluluk, Allah Teâlâ’nın evlerinden bir evde toplanıp Allah’ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder, anlayıp kavramaya çalışırlarsa, üzerlerine sakinet iner ve kendilerini rahmet kaplar. Melekler onları kuşatır, Allah Teâlâ onları kendi nezdinde bulunanların arasında anar.”

Müslim, Zikr, 38.

Hadisimizde geçen “*tedâris*” kelimesi hem öğretimi hem eğitimi kapsar. Sekinet tabiri, vakar, tatmin olma, Allah korkusu, Allah’a karşı saygı, kalbin kendisiyle sükûn ve huzura kavuştuğu davranış ve bunun neticesinde hasıl olan duygu anlamlarına gelir. Kur’an’ın nuruyla kalbin aydınlanması, nefsanilikten kaynaklanan zulmetin, karanlık ve sıkıntı verici duygu ve düşüncelerin gidip, yerine aydınlık, insana manevi haz veren his ve düşüncelerin gelmesidir. Kur’an’ı okuyup onunla meşgul olan ve ilmini tahsil edenlere Allah Teâlâ’nın bir başka ihsanı da, onları Allah’ın rahmetinin dört bir yandan kuşatması, rahmet ve bereket meleklerinin çepeçevre sarıp onları koruma altına almalarıdır. Bu eşsiz mükâfat, onların dünya hayatında başlayan ecir ve karşılıklarının bir bölümüdür. Öte yandan, bu melekler, Kur’an’la bu kadar iç içe olan kimselerin haberini Allah’ın katına ulaştırdıklarında, Cenab-ı Hak kendilerini nezdinde bulunan meleklerin yanında anar. Böylece en yüce makamda isimleri anılır ve duaya nail olurlar.

KUR'AN'LA MEŞGULİYET

Gazali, *Kimyayı Saadet* isimli eserinde “Kur’an-ı Kerim Okumak” bahsine “*Bil ki, Kur’an okumak bütün ibadetlerin en faziletlisidir.*” ifadesiyle başlar. Kur’an kıraatinin en üstün sayıldığı yerin ise namazda kıyamda okunan Kur’an olduğunu söyler. Sonra da hadislerle dayanarak Kur’an’la meşgul olduğu için başkalarının okuduğu kadar dualar okuyamayan kişiye, o dua edenlere verileden daha fazlasının verileceğini; Ehl-i Kur’an’ın Allah ehli sayıldığını; kalplerin pasının ölümü hatırlamak ve Kur’an okumakla silineceğini aktarır.

Gazali, eserinde Kur’an okumanın edeplerini şöyle sayar: Kur’an saygı ile okunmalı, abdestli bir şekilde kibleye dönerek ve tevazu içinde oturulmalı, -abdestsiz ve uzanmış halde de Kur’an okunabilir ama sevabı daha az olur- Kur’an ağır ağır ve manası düşünülerek okunmalı ve okunurken ağlanmalıdır. Bu noktada Gazali, gözü ile ağlayamayanın gönlü ile ağlaması gerektiğini söyleyerek herkese bir yol açar. Azab ayetlerinde Allah’a sığınmalı, rahmet ayetlerinde Allah’tan istemeli, secde ayetlerini okur okumaz secde etmelidir. Riya korkusu veya birisinin namazını karıştırma ihtimali yoksa aşikare okumalıdır ki anlaması kolaylaşsın ve dikkatini toplayabilsin. Kur’an okuyan kişi elinden geldiğince güzel okumaya özen göstermelidir. Zira Kur’an’ı güzel sesle süslemek Peygamber tavsiyesidir. Efendimizin bildirdiğine göre Allah hiçbir şeyi güzel sesle okunan Kur’an gibi dinlemez.

Kur’an okumanın amacını ise Hasan-ı Basrî’nin şu sözleriyle açıklar: “Bizim ileri gelenlerimiz Kur’an’ı kendilerine Allah tarafından yazılmış bir mektup bilirlerdi. Akşamları Kur’an okur, ders edinir, gündüzleri de onları düşünüp amel ederlerdi.”

Bir müslümanın Kur’an’la meşgalesinin aşamaları şöyle formüle edilmiştir: Kıraat-ı Kur’an, hıfz-ı Kur’an, fehm-i Kur’an, amel-i Kur’an ve şefaât-i Kur’an. Yani Kur’an okunur, ezberlenir, anlaşılır ve anlaşılana amel edilirse şefaatine nail olunur. Kur’an’la meşguliyetin hedefi de budur. Bu vadede yanlış yollara girmeme konusunda Akif bizi şöyle uyarır:

*Lafzı muhkem yalnız anlaşılın Kur’an’ın
Çünkü kaydında değil, hiçbirimiz mananın:
Ya açar nazm-ı celilin, bakarız yaprağına;
Yahud üfler, geçeriz bir ölünün toprağına.
İnmemiştir hele Kur’an, bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için!*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَفُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin.”

Ahzab 33/70

Hangi hususta olursa olsun bir söz söylediğiniz zaman, hak ve doğru hedefe yönelmiş sağlam söz söyleyin. Sonunda yalan çıkacak, söyleyeni küçük düşürecek sözler söylemeyin. Düzmece sözlerle meşgul olanlara benzemeyin. Çünkü bir kişi ya da toplumun sözü ne kadar sağlam olursa, işleri de o oranda düzgün olur. Sözü sağlam olanın özü de sağlam olur.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ، فَيَنْمِي خَيْرًا، أَوْ يَقُولُ خَيْرًا

“İnsanların arasını bulmak için hayırlı haber götüren (veya hayırlı söz söyleyen) kimse yalancı sayılmaz.”

Buhârî, Sulh, 2; Müslim, Birr, 101.

Yalan söylemek büyük günahlardan biridir. Dinimiz sadece üç yerde yalan söylemeye izin vermiştir: 1- Savaşta düşmanı aldatmak için söylenen yalan, 2- Karı kocanın, aslı bulunmasa da birbirine güzel şeyler söylemesi, 3- Araları bozulan iki kimsenin dargınlığını gidermek için. Müslümanların birbirine dargın olmasının zararını İslâm toplumu çeker. İşte bu düşünceyle, dargınları barıştırmamanın yollarını aramak gerekir. Dargın olduğu Müslüman hakkında iyi şeyler düşünmeyen birine gerektiğinde bu konuda yanıldığını ileri sürmek, küstüğü adamın kendisi hakkında kötü bir kanaati olmadığını ifade etmek gerekir.

İNSANLARIN ARASINI DÜZELTMEK

İnsan yakından uzağa doğru genişleyen bir sosyal muhit içinde yaşar. Bu muhitin en yakın halkası aile, en geniş ve uzak halkası ise bütün insanlıktır. Rabbimiz bizden yakından uzağa, bütün bu insanlarla iyi geçinmemizi ister. O kadar ki pek çok ayet ve hadisten anlaşıldığına göre bize verilen mesaj şudur: Kıyamet gününde Rabbinin sana nasıl davranmasını istiyorsan sen bugün O'nun kullarına öyle davran!

Bu mesajın Kur'an'da en açık şekilde işlendiği yer Hz. Aişe annemize atılan iftirâya karışmış bir akrabasına bir daha yardım etmemek üzere yemin etmiş olan Hz. Ebu Bekir'in uyarıldığı şu ayettir: *"İçinizden fazilet ve servet sahibi kimseler; yakınlarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere yardım etmemek üzere yemin etmesinler! Affetsinler, hoş görsünler. Siz, Allah'ın sizi affetmesini istemez misiniz? Allah çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir."* (Nur 24/22)

Ayette bizim dikkatimizi çeken husus Allah'ın kendisini affetmesini isteyen kişinin, öncelikle kendisinin insanları bağışlayan biri olması gerektiğidir. İsterse bu kişi Peygamber hanımı olan kızına atılan iftirâya karışmış biri olsun...

Bu ikaz üzerine Hz. Ebu Bekir hem yemin kefareti vermiş; hem de o akrabasına yardım etmeye devam etmiştir. İnsanların arasını düzeltmek ve aileden başlayarak barışın hakim olduğu bir toplum kurmak dinimizde o kadar önemsenmiştir ki bu uğurda yeminler bozulur, gerekirse yalan söylemek caiz olur, kusurların büyüklüğüne bakılmadan affedilir. Hatta âdâb-ı muaşerete ve dinimizin ahlak anlayışına aykırı olan toplum içinde fisıldeşme bile eğer iki kişinin arasını düzeltmek amacıyla yapılıyorsa caiz görülür (Nisa 4/114).

Efendimiz (a.s) bir gün sahabesine *"Size oruç, namaz ve sadakadan daha faziletli olan şeyi bildireyim mi?"* diye sormuş ve onların *"Elbette ey Allah'ın Resûlü."* demeleri üzerine *"İki kişinin arasını düzeltmektir. İki kişinin arasını bozmak ise (imam) kökünden kazır."* buyurmuştur. (Ebû Davud, Edeb, 50)

Yunus'un dediği gibi insanlar arası ilişkileri yapan da yıkan da bir sözdür.

*Söz ola kese savaşı, söz ola bitire başı
Söz ola ağulu aşı, yağ ile bal ede bir söz
Kişi bile söz demini, demeye sözün kemini
Bu cihan cehennemini, sekiz uçmağ ede bir söz*

Uçmak: cennet

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَمَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Artık kimin tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”

Mü'minun 23/102

Ayetin ifadesine göre herkesin kurtuluşu, dünyada iken kendi iman ve iyi işleri sayesinde kazanmış olduğu sevapların miktarına bağlı olacaktır. O yüce hakim in huzurunda, O'nun yanılmaz adalet terazisinde tartıları yani sevapları ağır basanlar kurtuluşa erecek, tartıları hafif kalanlar da derin bir hüsrana uğrayacak, ebedi ve dehşetli bir azap sürecini yaşamak üzere cehenneme atılacaklardır. Diğer bir ayette ise Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor: “Artık kimin tartıları ağır gelirse işte onlar kurtuluşa erenlerdir” (Araf 7/8).

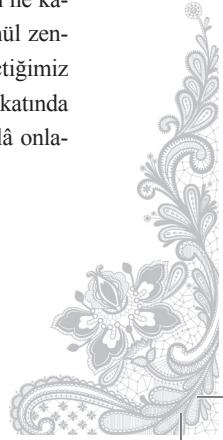
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَلَا أَخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ؟ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَّصِعٍ، لَوْ
أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ

“Size cennetlikleri bildireyim mi? Onlar hem zayıf oldukları hem de halk tarafından zayıf görüldükleri için kimsenin önemsemediği ve fakat söyle olacak diye yemin etseler, isteklerini Allah'ın gerçekleştireceği kimselerdir.”

Buhârî, Eymân, 9, Edeb, 61; Müslim, Cennet, 47.

İnsanları dış görünüşleriyle ele almak, onları giyimlerine kuşamlarına göre değerlendirmek bizim en zayıf yanlarımızdan biridir. Hadis-i Şerif bu tür değerlendirmelerin ne kadar yanlış ve yanıltıcı olduğuna, insanları kabuğa ve kalıba göre değil, kalp ve gönül zenginliklerine göre değerlendirmenin gereğine işaret etmektedir. Göz ucuyla bakıp geçtiğimiz veya bakmaya değer bulmadığımız niceleri, eli öpülecek insanlardır. Onlar Allah katında öyle hatırlı kişilerdir ki, “*Vallahi bu iş şöyle olacak*” diye yemin etseler, Allah Teâlâ onları yeminini yerine getirir.

İNSANIN KIYMETİ

Mekke döneminin ilk yıllarında azgın ve kibirli müşriklerin Efendimiz (a.s)'dan çeşitli istekleri olmuştu. Bazen bir tepenin altın yapılmasını, bazen bir yıllığına kendi putlarına tapmasını, bazen de meleklerin açıkça yanında görülmesini istemişlerdi. Bu isteklerin hiçbiri kabul edilmedi. Yalnız bir istekleri oldu ki Efendimiz bunu yapıp yapmama konusunda kararsız kaldı. O da kendilerini üst sınıfa mensup seçkinler olarak gören bu müşriklerin, Efendimizin yanına gelip sohbetini dinlemek için onun yanından bir an bile ayrılmamaya dikkat eden fakir ve kimsesiz Müslümanların oradan uzaklaştırılması talebidir. Onlar, ayak takımı olarak gördükleri Bilal, Ammar, Süheyb gibi sahabilerle aynı mecliste oturmayı kendilerine yakıştıramıyorlardı. Efendimiz, Hz. Ömer'in de teşvikiyle, belki İslam'a kalpleri ısınır düşüncesiyle, onların bu talebini kabul etmeyi düşündü. Fakat gelen ayetler bu ihtimali kesinlikle reddediyordu:

“Sabah akşam sadece Rablerinin rızasını dileyerek O'na dua ve ibadet edenleri yanından kovma. Çünkü sen onların hesabından sorumlu değilsin, onlar da senin hesabından. Öyleyse niçin onları kovup da zalimlerden olursun! 'Allah'ın aramızdan seçip lütfuna layık gördüğü kimseler bunlar mıymış?’ demeleri için onları birbiriyle işte böyle imtihan ettik. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil mi?” (En'am 6/52-53)

Ayet-i kerimede bir insanı Allah katında değerli kılan şeyin Rabbinin rızasından başka amaç gütmeyen O'na dua ve ibadet etmek olduğu vurgulanmış ve insanların bu gerçek değeri idrak etme konusunda sınava tabi tutuldukları ve çoğunun bu değeri göremeyerek imtihanı kaybettiği belirtilmiştir. Bu da nefislerine, makamlarına, ilimlerine ve zekalarına mağrur olup fukara ve gurabayı küçümseyenlerin Allah'ın onların içinden bazılarını kendilerinin önüne geçirmesini anlayamadıklarındandır. *(Hak Dini Kur'an Dili)*

Müslümana yakışan insanlar hakkında hüsnü zan kendisi hakkında ise tevazu sahibi olmaktır. Yunus'un kendisi hakkındaki endişeleri gibi:

*Acep benim bu canım azad ola mı ya Rab
Yoksa yedi Tamu'da bana kala mı ya Rab
Yunus kabre vardıkta Münker Nekir geldikte
Bize sual ettikte dilim döne mi ya Rab*

Tamu: cehennem

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ

“Kimlerin de tartıları hafif gelirse, işte onlar kendilerini ziyana uğratanların ta kendileridir. Onlar cehennemde ebedi kalacaklardır.”

Mü'minun 23/103

Adaletin tahakkuku bakımından sorgulamanın maksadı cezalandırma veya ödüllendirilmedir. Bu da amellerin nicelik ve niteliğine göre değişir. Bu nicelik ve niteliğin tespiti de bir ölçü ve tartı gerektirir. Buna göre ahiret mahkemesinde ameller adaletli bir şekilde değerlendirilecek, karşılık verilirken asla haksızlık edilmeyecektir. Orada herkesin yaptıklarının karşılığı denk bir şekilde ödenecek; iyiliklerin karşılığı fazlasıyla verilecek (bk. En'âm 6/160), kötülüklerin karşılığı ise denk cezalar şeklinde olacaktır. Bir diğer ayette ise şöyle buyrulmuştur: “*Kimin de tartıları hafif gelirse işte onlar, ayetlerimize karşı haksızlık ettiklerinden dolayı kendilerini ziyana sokanlardır*” (Araf 7/9).

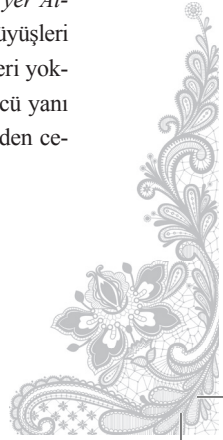
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَلَا أَخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ: كُلُّ عُتْلٍ، جَوَاطِ مُسْتَكْبِرٍ

“Size cehennemliklerin kimler olduğunu söyleyeyim mi? Katı kalbli, kaba, cimri ve kurularak yürüyen kibirli kimselerdir.”

Buhârî, Eymân 9, Edeb, 61; Müslim, Cennet, 47.

Hadis-i Şerifte sözü edilen cehennemlikler, mütevazı insanların aksine, kendini beğenmiş, büyüklük taslayan kimselerdir. Yemek içmekten başka düşünceleri yoktur. Elleri geçen malın nereden geldiğine bakmazlar. “*Haram helâl ver Allah'ım / Çoluk çocuk yer Allah'ım*” zihniyetine sahip olan zalim ve katı insanlardır. Çalımı tavrı, kurumlu yürüyüşleri ile kendilerini kabul ettirmek ve saygı toplamak isterler. Bunların Allah katında değeri yoktur. Zira Allah Teâlâ “*büyüklük taslayanları sevmez* (Nahl 1623). İşin garibi ve üzücü yanı şudur ki, bu kendini beğenmiş adamlar, ilâhî gazaba hedef olan davranışları yüzünden cehenneme doğru gittiklerinin farkında bile değildirlir.

KUTSAL EMANETLER

Hz. Peygamber'in eşyası, vefatından sonra dört halife ve ashab tarafından teberrüken muhafaza edilmiş, Hz. Peygamberden, dört halifeden ve diğer İslam büyüklerinden kalan hatıraları büyük bir özenle korunmuştur. İşte Hz. Peygamber'in aziz hatırası olarak korunan bu eşyalara Mukaddes emanetler denmiştir.

Yavuz Sultan Selim, 1517'de Mısır'ı fethederek halifeliğini devraldığında Mukaddes emanetler de Osmanlı Devletine intikal etmiştir

Mukaddes emanetlerin İstanbul'a getirilişi, yalnızca Yavuz Sultan Selim devriyle (1512–1520) sınırlı kalmamış, bu çok değerli koleksiyona daha sonraki asırlarda çeşitli vesile ve vasıtalarla birçok yeni eser katılmıştır. Günümüze kadar da büyük bir titizlikle korunan bu eserler, bugün Topkapı Sarayı'nda, Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilmektedir. Birçokları için sanat değeri yüksek gümüş ve altın işlemeli özel mahfazalar yapılmıştır.

Mukaddes emanetlerden bazıları şunlardır: Hırka-i Saadet; 630 yılında Hz. Peygamber'in huzurunda, ensar ve muhacirlerden oluşan topluluk önünde İslam'ı kabul eden Ka'b b. Züheyr'e da okuduğu kaside dolayısıyla bizzat Hz. Peygamber tarafından giydirilmek suretiyle hediye edilmiştir. Hırka bugün Topkapı Sarayı'nda sergilenmektedir.

Bu sebeple, şairin bu kasidesi daha sonra İslam literatüründe "Kaside-tü'l Bürde" adıyla meşhur olmuştur. Efendimize ait diğer bir hırka ise 1617 tarihinde Üveysi sülalesinden Şükrullah Efendi tarafından İstanbul'a getirilen Hırka-ı Şerif'tir. İstanbul Fatih'te Sultan Abdülmecid tarafından 1851 yılında yaptırılan Hırka-ı Şerif Camii'nde muhafaza edilmekte, her yıl Ramazan'ın 15'inden sonra da burada ziyarete açılmakta ve binlerce kişi tarafından heyecanla ziyaret edilmektedir.

Topkapı sarayında muhafaza edilen diğer bazı kutsal emanetler şunlardır: Sakal-ı şerif, dendan-ı saadet (Hz. Peygamber'in Uhud savaşında kırılan dişinin bir parçası), liva-ı saadet (sancak-ı şerif), Mühr-i saadet, name-i saadet (Hz. Peygamber'in başta Bizans imparatoru olmak üzere İslam'a davet mektupları), suyuf-u mübareke (Hz. Peygamber'e ait kılıçlar, kadem-i şerif (Hz. Peygamber'e ait ayak izi) keman-ı peygamberi (Hz. Peygamber'e ait ok ve yayı) na'leyni saadet (Hz. peygamber'e ait terlikler) kadeh-i şerif (Hz. Peygamber'in su içtiği kap) Hz. Osman'ın okuduğu sırada şehit edildiği küfi hatlı Kur'an-ı Kerim.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

“Bir de “Bu Kur’ân, iki şehirden birindeki büyük bir adama indirilseydi ya” dediler.”

Zuhruf 43/31

Tarih boyunca tevhit mücadelesi karşısında iki tavır oluşmuştur: İman ve inkâr. Allah dünyada murat buyurduğu imtihanı gerçekleştirmek için her iki tavır erbabına da dünya nimetlerini lütfetti, onlara yaşama imkânı verdi, nesiller birbirini takip etti ve nihayet sıra Hz. Muhammed ve ümmetine geldi. O, ilâhî mesajı kavmine tebliğ edince inananlar, kendi değerler kültürüne uygun bir tepki gösterdiler. Onlara göre değerli olan soy sop, zenginlik, iktidar, sosyal itibar gibi maddî, dünya ile ilgili ve tabii olarak geçici şeylerdi; insanları ancak bu değerler büyük kılardı. Peygamberlik değerli bir şey idiyse Muhammed’e değil, kendilerine göre Mekke ve Tâif’in büyüklerinden birine gelmeliydi. Bu mantığa Kur’an’ın verdiği cevap aynı zamanda İslâm’ın hedeflediği sosyal ve ahlâkî değişimin nirengi noktalarına ışık tutmaktadır. Allah maddî, dünyada geçerli olan ve orada kalan nimeti, imtihan gereği herkese verir. Peygamberlik gibi, Allah nezdinde değerli ve bu yüzden rahmet olan manevî nimetini ise herkese değil, üstün meziyetleri sebebiyle seçtiğine verir ve bu rahmet onların değer verdiği asaletten, servetten, iktidardan çok daha iyidir, hayırlıdır, insanlar için kurtuluş ve mutluluk vesilesidir.

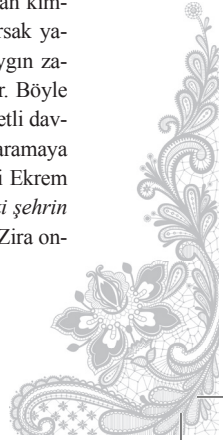
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلَ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَزِنُ
عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ

“Kıyamet günü, dünyada büyük diye tanınan iriyarı bir adam çıkagelir. Halbuki onun Allah yanında sinek kanadı kadar bile değeri yoktur.”

Buhârî, Tefsîru sûre, (18), 6; Müslim, Münâfikûn, 18.

Yaldızlı sözler, cazip konuşmalar bizi yanıltan hususlardan biridir. Yapmadıklarını söyleyen, hatta inanmadıkları bazı değerleri benimsiyormuş gibi konuşan ve böylece insanları aldatan kimseler her devirde olagelmıştır. İnsanları sadece sözlerine bakarak değerlendirmeye kalkarsak yanlışabiliriz. Asıl bakmamız gereken, insanların hayat tarzları ve ahlâkî davranışlarıdır. Yaygın zaafımızdan biri de, kıymetli bir sözü hep şöhet ve itibar sahibi kimselerden beklemektir. Böyle yapacağımıza, sözün kalitesine baksak, bir değer ifade edip etmediğini araştırarak daha isabetli davranmış oluruz. Her iyi ve değerli şeyi tanınmış kimselerde, zengin ve varlıklı insanlarda aramaya kalkarsak cahiliye devri halkının derekesine düşmüş oluruz. Onlar Allah Teâlâ’nın Resûl-i Ekrem Efendimiz’i peygamber seçmesini doğru bulmuyor ve: “Bu Kur’ân, Mekke ve Tâif gibi iki şehirden birinden bir büyük adama indirilmeli değil miydi?” (Zuhruf 43/31) diye itiraz ediyorlardı. Zira onlar büyüklüğü şöhetre ve zenginlikte arıyorlardı.

PEYGAMBERİMİZİN İNSAN İLİŞKİLERİ

Peygamberimiz (a.s)’ın insanlarla ilişkilerini tek kelime ile tarif edecek olsak “nezaket” kelimesini seçerdik. Onun sünnetleri bize her şeyin nezaketle nasıl icra edileceğini öğretir. Sünnete uygun abdest, sünnete uygun namaz, sünnete uygun geçim, hatta sünnete uygun boşanma dahi nezaket içerir. Bir amelden sünnetleri çıkarın; geriye baştan savma, nezaketsiz ve gelişmiş güzel davranışlar kalır.

Nazik bir insan olmanın olmazsa olmaz bir şartı vardır: Sabır. Eğer sabırlı biri değilseniz insanı kemale götüren bütün nezaketlerden mahrumsunuz demektir. On yaşından yirmi yaşına kadar Efendimizin hizmetinde bulunan Enes b. Malik’in Hz. Peygamber hakkında “Bana bir kere olsun ‘öf’ bile demedi, yaptığım veya yapmadığım bir şey için beni azarlamadı.” sözleri bu sabrın ve kendine hakimiyetin boyutunu ortaya koymaktadır. Etrafındaki herkese öyle değer verir ve öyle nazik davranırdı ki herkes onun en çok kendisini sevdiğini zannederdi. Evcil hayvanı ölen bir çocuğa taziye ziyaretine gitmesi, ortak yapılacak her işte kendisinin de bir görev üstlenmesi, bir ihtiyacı için kendisi ile konuşmak isteyen herkese o kişinin istediği kadar vakit ayırması, sahabeleri ile birlikte otururken dışarıdan giren birinin hangisinin Peygamber olduğunu anlayamayacağı kadar onlarla eşit davranması ve saymakla bitmeyecek daha nice güzel davranış onun insanlarla ilişkilerini nasıl bir nezaket ve saygı üzerine kurduğunun örnekleridir.

Onun sahabelerinden gelen pek çok rivayete göre Resûlullah (a.s) toplumda ileri gelen kimselerle de sade vatandaşlarla da aynı şekilde konuşurdu. Onlardan hiçbir şeyi saklamazdı. Ümmetine seviyelerine göre davranırdı. Sahabelerine değer verirken tek ölçüsü ise dindeki takvaları idi. İlmî fazla olana daha özel davranır, herkesin ihtiyaçlarını dikkate alırdı. Kimseye yük olmamaya özen gösterir, şahsi işlerini bizzat kendisi yapar, başkaları onun yerine yapmak isteseler bile kabul etmezdi. Sözüün özü Efendimizin sünnetinin sadece ibadetler ve yeme içme kurallarını değil, yakından uzağa bütün çevremize nasıl davranacağımızın ölçülerini de içerdiğini bilmeliyiz. Bu açıdan sünnete uymak kişiliğimizin tekamülünün de anahtarıdır. Necip Fazıl’ın dilinden bu ölçü şöyle ifade bulmuş:

*Müjdecim, kurtarıcım, efendim, Peygamberim;
Sana uymayan ölçü hayat olsa teperim*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

“İman edip salih ameller işleyenlere, kendileri için; içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele.”

Bakara 2/25

Amel-i sâlih kavramı mümin için dünyada ve ahirette yararlı bütün işleri, tutum ve davranışları kapsayan geniş bir içeriğe sahiptir. Allah’ı tanıyan, bildirdiği kadar bilen kullar, başkaca bir teşvike ihtiyaç kalmaksızın O’na kulluk eder, huzur ve mutluluğu kullukta (ibadet) bulurlar. Bu irfan ve şuur zayıf veya yetersiz olduğu müddetçe de teşvike ihtiyaç vardır. Teşvik, itaat etmeyene verilecek cezayı bildirmek suretiyle yapılabileceği gibi itaat edenlere verilecek ödülü açıklayarak da yapılabilir.

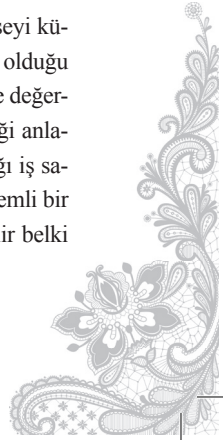
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ أَوْ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَ يَقُومُ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ، فَسَأَلَ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ، فَقَالُوا: مَاتَ، قَالَ: «أَفَلَا كُنْتُمْ
أَدْنْتُمُونِي بِهِ دُلُونِي عَلَى قَبْرِهِ فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا»

Siyahi bir kadın Mescid-i Nebeviyi süpürürdü. O, öldü. -Resûlullah (a.s) onu göremeyince- onun nerede olduğunu sordu. “Öldü” dediler. Hz. Peygamber: “Bana haber verseydiniz ya! Bana mezarını gösterin” buyurdu. Daha sonra kabre geldi ve cenaze namazını kıldı.

Buhârî, Salât 72, Cenâiz, 67; Müslim, Cenâiz, 71.

Çok güzel bir atasözümüz var: “Her geceyi kadir bil, her geleni Hızır bil.” Kimseyi küçümsemeden herkese saygıyla bakmayı tavsiye eden bu atalar öğüdü, insana insan olduğu için değer vermek gerektiğini ortaya koyar. Zira insanları kendi peşin hükümlerimizle değerlendirmek çoğu zaman bizi yanıltır. Hadiste de bahsi geçen kadına değer verilmediği anlaşıyor. Peki, insanlar ona niçin değer vermemiştii? Yaptığı iş sebebiyle. Onun yaptığı iş sadece mescidi süpürmekten ibaretti. Resul-i Ekrem Efendimizin ona değer vererek önemli bir insan olduğunu göstermesi, yaptığı işin de değerli olduğunu belirtmektedir. Kim bilir belki de o hanım bu üstün dereceyi, Mescid-i Nebevî’yi süpürdüğü için elde etmiştir.

MÜSLÜMANLARIN BİRBİRLERİYLE İLİŞKİLERİ

Bugün Efendimiz (a.s)'ın birbirimize nasıl bakmamız ve davranmamız gerektiğine dair bazı sözlerini aktaracağız.

Ebu Hüreyre'den nakledildiğine göre Resûlullah (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Kim bir müslümanın dünya sıkıntılarında bir sıkıntıyı giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim darda kalan bir kimsenin işini kolaylaştırırsa, Allah da dünya ve ahrette onun işlerini kolaylaştırır. Kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allah da dünya ve ahrette onun ayıplarını örter. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da onun yardımcısı olur.”*

Enes'ten nakledilen bir rivayette efendimiz şöyle buyurmuştur: *“Sizden biri, kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olmaz.”*

Yine Ebu Hüreyre'den nakledildiğine göre Resûlullah (a.s) söyle buyurmuştur: *“Zandan sakının! Zira zan, yalanın ta kendisidir. Birbirinizin sözlerine kulak kabartmayın. Birbirinizin özel hallerini araştırmayın. Birbirinizle üstünlük yarışı içine girmeyin. Birbirinize haset etmeyin. Birbirinize kin beslemeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun!”*

Efendimizin bildirdiğine göre insanların en şerlisi, kötülüklerinden korunmak için insanların kendisini terk ettiği kişidir. Kıyamet gününde şehit ya da peygamber olmadıkları halde Allah'a olan yakınlıkları nedeniyle şehitlerin ve peygamberlerin kendilerine imrendiği kişiler ise aralarında hiçbir çıkar ilişkisi olmadığı halde sırf Allah için birbirlerini sevenlerdir.

Efendimiz Ebu Hüreyre'den nakledilen bir hadis-i şerifte *“Müslüman kardeşini küçük görmesi kişiye kötülük olarak yeter.”* buyurmuş ve Müslümanların birbirlerine olan güvenlerinin sarsılmaması için tartışmaya girmeyi, kırıcı şakalar yapmayı ve yerine getirilemeyecek sözler vermeyi hoş görmemiştir. O bir hadisinde de Müslümanların birbirleriyle ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini bir benzetmeyle şöyle açıklamıştır: *“Müminler birbirini sevmeye, birbirine merhamet ve şefkat göstermeye, tıpkı bir organı rahatsızlandığında diğer organları da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıyı paylaşan bir bedene benzer.”*(Hadislerle İslam)

*Bir kez gönül yıktın ise bu kaldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi elin yüzün yumaz değil*

Allah katındaki değerimiz Allah'ın kullarına olan davranışlarımızla ilişkilidir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا

“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, karınlarına ancak ateş tıknmış olurlar. Zaten onlar, çılgın aleve atılacaklardır.”

Nisâ 4/10

İnsanoğlunun dünya hayatında mutluluğu bulabilmesinin ve yaratılış amacını gerçekleştirmesinin maddi şartları arasında şu ikisinin önceliği vardır:

1. Aile ve cemiyet içinde sağlıklı, dengeli ve düzenli insani ilişkiler,
2. Âdil ve mâkul bir insan-servet ilişkisi.

Kur'an-ı Kerim yetim hakkını korumayı emretmiş, yetim hakkını yemenin ateş olduğunu bildirmiştir. “Yetimlere mallarını verin, temizi pis olanla değişmeyin, onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin; zira bu büyük bir günahtır” (Nisa 4/2). Hz. Peygamber (a.s.)’da: “Yedi helak ediciden kaçın” diye başlayan hadisinde, “Yetim malı yemenin” helak edici bir amel olduğunu belirtmiştir.

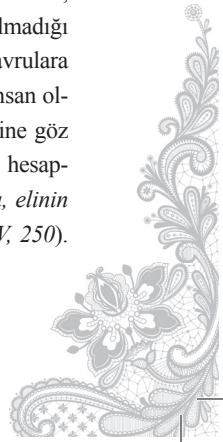
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا. وَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَابَةِ وَالْوَسْطِ

Allah Resûlü (a.s) “Ben ve yetimi himâye eden kimse cennette şöylece beraber bulunacağız” buyurdu ve işaret parmağıyla orta parmağını, aralarını biraz aralayarak, gösterdi.

Buhâri, Talâk, 25, Edeb, 24.

Ergenlik çağına gelmeden önce babasını kaybetmiş çocuğa yetim denir. Nice yetimler, ellerinden tutacak, kendilerini hayatın zor ve katı şartlarına alıştıracak rehberleri olmadığı için ezilmişler, itilip kakılmışlar ve adeta kötü insan olmaya zorlanmışlardır. Bu yavrulara sahip çıkanlar, toplumun bir açığını kapamış, bir yarasını sarmış olurlar. Kısacası, insan olmanın sorumluluğunu duymuş olurlar. Hayatın kahredici çarkının bir insanı ezmesine göz yummayanlar, emsalsiz bir insanı zevki tadarlar. Ayrıca şu Hadis-i şerifin vadettiği hesapsız mükâfâtı kazanırlar: “Bir kimse sırf Allah rızası için bir yetimin başını okşarsa, elinin dokunduğu her saç teline karşılık ona sevap vardır” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 250). Her saç teline karşılık bir sevap, ne büyük mükâfattır.

HEPİMİZİN YETİMLERİ

İslam dini, toplumun en zayıf ve istismara müsait kesimleriyle (çocuk, yetim, kadın, köle, fakir vb.) hassaten ilgilenmiş, onların korunması, aç ve açlıkta bırakılmaması için bir dizi sosyal tedbirler almıştır. Örneğin zekat, fitre, kurban ve sadakalar hep bu amaca yöneliktir. Hz. Peygamber (a.s) “*Bir kimse, kardeşinin yardımında bulunduğu sürece, Allah da o kimsenin yardımında olur.*” buyurarak insanları sosyal dayanışmaya teşvik etmiştir.

Kur’an-ı Kerim’de pek çok ayet yetim malı yemenin korkunç cezalarından bahseder. Kur’an’da yetimleri incitmek ve yoksulları itip kakmak inkarcıların kişilik özelliği olarak zikredilmiştir. “*O, Seni yetim bulup barındırmadı mı?.. O halde yetime gelince, onu sakın aşağılama...*” (Duha 93/6-9) ayetleri, Hz. Peygamber’in yetim kaldığını kendisine hatırlatmakta ve kendisinin de yetimlere sahip çıkmasını istemektedir. Hz. Peygamber’in kendi çocukları ve torunları dışında, himayesi altında yetiştirdiği pek çok çocuk vardır. Bunların başında amcasının oğlu Hz. Ali, Zeyd b. Harise, Enes b. Malik gelmektedir. O, kız çocuklarıyla özellikle ilgilenmiş ve cahiliyye âdeti olan kız-erkek ayırımına hiçbir zaman gitmemiştir. Savaş esnasında düşman tarafında bulunan çocukların öldürülmesini yasaklamış,

“*Müslüman evlerin içinde en hayırlı ev, içinde yetime iyi bakılan evdir. Müslümanların evlerinin içinde en kötü ev, içinde yetime kötülük yapılan evdir.*” buyurarak yetimlerle ilgilenme konusunda bütün toplumu teşvik etmiştir.

Hz. Peygamber döneminde yetimlerin sahiplenilmesi, onlara karşı gösterilen iyi muamele ile ilgili pek çok örnek bulmak mümkündür. Uhud’da şehit olan Hamza’nın kızına birçok kişinin sahip çıktığını gören Hz. Peygamber, bundan memnun olmuştur. Babaları şehit olan iki yetim kızın malına el koyan amcalarına müdahale ederek engel olmuştur. Bir sahabînin Ensar’dan bir yetime hurma bahçesi satın alarak bağışlaması, Hz. Peygamber’i çok memnun etmiş ve kendisine cennette bir bahçe bağışlanacağına müjdesini vermiştir.

Efendimize ithaf edilen natların en güzellerinden birini yazan Arif Nihat Asya bakın ona nasıl sesleniyor:

*Şimdi seni ananlar, anyor ağlar gibi
Ey yetimler yetimi, Ey garipler garibi
Düşkünlerin kanadından, yoksulların sahibi
Nerde kaldın Ey Resûl
Nerde kaldın Ey Nebî*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى وَأَنْ سَعِيهِ سَوْفَ يُرَى

“İnsan için ancak çalıştığı vardır. Şüphesiz onun çalışması ileride görülecektir.”

Necm 53/39-40

Kur'an'da değişik vesilelerle belirtildiği üzere, suçların ve cezaların şahsiliği esastır; -kendisi istese de- kimse başkasının günahını yüklenemez. Herkes bütün sırlarını ve inceliklerini bilemeyeceğimiz bir sınav düzeni içinde iradi seçimler yapmak durumundadır. Dünya hayatında iradi seçimle yaptığı her iş mahşer günü insanın önüne konacak, iyilik ve kötülükleri görülecek, bu konuda tamamen âdil bir yargılama yapılacaktır. Sözü edilen yargılamanın sonunda herkese yaptıklarının karşılığı tastamam verilecektir. Yapılanların karşılığı verilirken kimsenin en küçük bir haksızlığa uğratılmayacağı kesin olmakla beraber, ilâhî lütuf ve bağışlama hususu Allah'ın mutlak iradesine bağlıdır; bu konuda mümine düşen, ümitvar olmak, ama buna güvenerek gevşeklik göstermemektir. İşte bu iki ayet dürüstlikle çalışıp çabalamanın, alın teriyle kazanmanın Allah nezdinde ki değerine de işaret etmektedir.

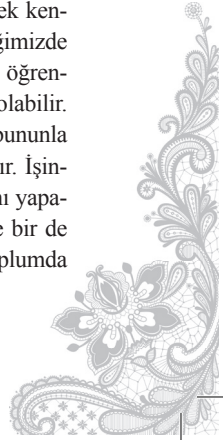
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللَّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةُ
وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينُ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنَى يُغْنِيهِ، وَلَا يُفْطَنُ بِهِ،
فَيُتَّصَدَّقُ عَلَيْهِ وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ

“Kapı kapı dolaşır bir iki lokma, bir iki hurma ile savuşturulan kimse yoksul değildir. Asıl yoksul, kendisine yetecek malı bulunmayan, muhtaç olduğu bilinip de kendisine sadaka verilmeyen ve kimseden bir şey dilenmeyen kimsedir.”

Buhârî, Zekât, 53; Müslim, Zekât, 101.

İnsanı yaratan Yüce Mevlâ, kulları arasında böyle fazilet abidelerinin bulunduğunu haber vermektedir. Önemli olan onları arayıp bulmaktır. Şayet lüks muhitlere çekilerek kendimizi fakir ve yoksullardan büsbütün koparmamışsak, başımızı sağa sola çevirdiğimizde onlardan birkaçının yaşadığı yeri görmek veya kendilerini tanıyanlardan adreslerini öğrenmek zor olmayacaktır. Ertesi gün yiyeceği bir şeyi bulunmayan yoksullar pek az olabilir. Bizim görevimiz sadece onları değil, kazandığı para aile fertlerini geçindirmeyen, bununla beraber halini kimseye açmayan kimseleri de bulmak ve dertlerine derman olmaktır. İşinden kazandığı para geçimini sağlamayan kimseler, geçirdiği bir kaza sonucu sanatını yapamayacak hâle düşenler ve daha başka sıkıntılar içinde yaşayanlar pek çoktur. Hele bir de iş bulamayan ve bu yüzden ruhî bunalım geçiren insanları hesap edecek olursak, toplumda bizlerden yardım bekleyenlerin ne kadar çok olduğunu görürüz.

DİLENCİLİK

İslâm'da kural olarak dilencilik yasaklanmıştır. Bunun tek istisnası vardır. O da bir kimsenin çalışamayacak derecede güçsüz hale gelmiş olması ve zarurî ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır. Buna göre dilencilik bir kazanç yolu değil, zaruret haliyle sınırlı bir ruhsattır.

Kur'an'da da dilencilik insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir tutum olarak değerlendirilmiştir (Bakara, 2/273). Ancak, ihtiyacından dolayı isteyen zenginlerin mallarından belli bir hakkı olduğu bildirilmiş (Zâriyât, 51/19; Me'âric, 70/25), Hz. Peygamber (a.s.)'e hitaben de "isteyeni azarlama." (Duhâ, 93/10) buyrulmuştur. Diğer bir ayette ise iyi bir müminin özellikleri arasında, ihtiyacından dolayı isteyenlere malından vermesi hususu da sayılmıştır (Bakara, 2/177).

Hz. Peygamber (a.s.), yeni Müslüman olan bazı kimselerden Allah'ın birliğine inanıp O'na ibadette bulunmaları ve namaz kılmaları yanında dilencilik yapmayacaklarına dair söz almıştır (Müslim, Zekât, 108; İbn Mâce, Cihad, 4; Ebû Dâvûd, Zekât, 27). Ayrıca hadislerde şeref ve haysiyetini koruyan fakirle yoksulluğunu istismar eden ve dilenmeyi bir kazanç yolu görenler arasındaki ahlâkî farka dikkat çekilmiş (Müslim, Zekât, 102), elinin emeğiyle geçinme imkânı varken dilenenlerin, özellikle mal biriktirmek için avuç açıp isteyenlerin aslında cehennem ateşi talep ettikleri bildirilmiş (Müslim, Zekât, 105), bunların dünyada yüzüzlük ederek dilenmelerine karşılık ahirette yüz etleri soyulmuş olarak Allah'ın huzuruna çıkacakları ifade olunmuştur (Buhârî, zekât, 52; Müslim, Zekât, 103, 104). İnsanlar da dahil olmak üzere bütün canlıların rızkının Allah tarafından verileceği (Hûd, 11/6) bilincinde olan bir Müslüman dilencilik yapamaz, yapmamalıdır.

Nasıl ki namaz ve oruç farzdır; aynı şekilde gönülden kibri, hasedi, hırsı bertaraf etmek de farzdır.

Ebu'l Hasan el- Harakânî

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا

“Bunlar cimrilik eden ve insanlara da cimriliği tavsiye eden, Allah’ın kendilerine lütfundan verdiğini gizleyen kimselerdir. Biz, kâfirler için alçaltıcı bir azap hazırladık.”

Nisa 4/37

Kur’ân’da cimrilikle ilgili olarak üç ayette “buhl” kelimesi, dokuz ayette de bu kökten türetilmiş fiiller kullanılmıştır (Cimrilik Md. DİA). Cimrilik, mal ve parayı biriktirip infak etmemektir. Kur’ân’da cimrilik, Allah’ın insana verdiği mal ve parayı biriktirip, Allah’ın emrettiği şekilde infak etmemek anlamında kullanılmaktadır. Cimriliğe sebep olan şu iki etkeni hatırlamakta fayda vardır:

1. Aşırı mal sevgisi ve mal biriktirme hırsı: “Gerçekten insanın mal sevgisi pek şiddetlidir.” (Âdiyât 100/8).

2. Tul-i emel ve çocukların geleceği düşüncesi: Hz. Peygamber (a.s) da: “İnsanoğlunun iki vadi dolusu malı olsa, üçüncü vadiyi de ister. Onun gözüünü ancak toprak doldurur. Tevbe edenin tevbesini Allah kabul eder.” (Müslim, Zekat, 116) buyurmuşlardır.

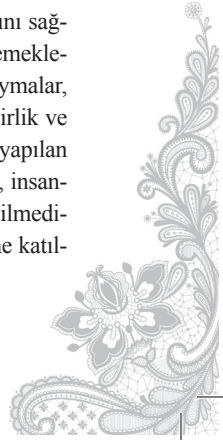
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ، يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ

“Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağırılmadığı düğün yemeği ne fena bir yemektir.”

Buhârî, Nikâh, 72; Müslim, Nikâh, 107.

Düğünler, düğün yapan kimselerin en fazla sevindiği günlerdir. Müminler birbirlerinin acılarına ortak oldukları gibi, sevinçlerine de ortak olmalıdır. İnsanların kaynaşmasını sağlayan davetler, bu özelliklerini kaybedince güzelliğini de kaybederler. Düğün yemeklerine hatırlı insanlar, varlıklı kimseler davet edilip fakirler çağırılmayınca, gönül koymalar, incinip kırılmalar, hatta ikilik ve gruplaşmalar başlar. Neticede istenen ve özlenen birlik ve beraberlik kaybolur. Burada hatırlatılması gereken bir husus da şudur: Günümüzde yapılan bazı düğünler İslâmî örf ve geleneklerimize uymamaktadır. Haram içkilerin içildiği, insanların gayri meşru şekilde eğlendiği bir düğüne gitmemek ve gerektiğinde neden gidilmediğini söylemek gerekir. Bizi davet eden kimsenin geleneklerimize uymayan düğününe katılmamak diye biz ezileceğimize, yaptığı yanlış düşünerek o üzölsün...

VELİME (DÜĞÜN YEMEĞİ)

Toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık gösteren birtakım merasimlerle gerçekleştirilse de evlilik, insanların hayatındaki en önemli günlerden ve dönüm noktalarından biridir. Kurulacak aile birliğinin gizlilik içinde değil, açıkça ve meşru biçimde gerçekleştiğini ilan etmek bakımından büyük öneme sahip olan düğün merasimi, tarih boyunca insanlar tarafından önemsenmiş ve en güzel şekilde icra edilmeye çalışılmıştır. Efendimiz de (a.s) evliliklerin bir şenlik havasında, sevinç içinde yapılmasını istemiş, insanların def çalıp şarkı söylemelerine, ziyafet vermelerine, şeker, hurma ve meyve gibi şeylerin damat ve gelinin üzerine serpilmesi şeklindeki eğlence şekillerine müsamaha göstermiştir. Hatta bu konularda ihmalkâr davrananları uyararak düğünün gereğinin yapılmasını teşvik etmiştir. Düğün şenliğinin vazgeçilmez bir parçası da velime, yani düğün yemeğidir. Peygamber Efendimiz evliliklerinde davetlilere yemek ikramında bulunmuş, ashabına da, “İlk gün velime (düğün yemeği) vermek yerinde ve olması gereken bir iştir. İkinci gün (vermek) âdettendir. Üçüncü gün (vermek ise) riya ve gösteriştir.” buyurarak düğün yemeği vermenin usulünü de öğretmiştir.

Henüz yeni evlenmiş olan Abdurrahman b. Avf’a, “Bir koyun keserek de olsa düğün yemeği ver!” buyurarak mütevazı bir daveti ihmal etmemek gerektiğine işaret etmiştir Düğün yemeklerinde haram olan şeylerin ikram edilmemesi ve gösterişten, şöhrat alametlerinden kaçınılması gerekir. Diğer taraftan bir Müslüman’ın, davet edildiği velimeye katılarak düğün sahibi kardeşinin gönlünü kazanması, Peygamber ahlakındandır. Nitekim Hz. Peygamber, “Esiri özgürlüğüne kavuşturun, davet edene icabet edin, hastayı ziyaret edin.” buyurmuştur. Ayrıca ikram için insanların maddi durumlarına göre sınıflanmaması gerektiğine dikkat çekerek, zenginlerin davet edilip fakirlerin unutulduğu düğün yemeğini de en kötü yemek olarak tanımlamıştır. Peygamber Efendimizin kendi düğünlerinde davetlilere ikram ettiği olduğu yemekler, düğünün yapıldığı gün ve ortama göre değişmiş, bu bazen hurma, yağ ve kavuttan yapılan bir tür yemek, bazen arpa unundan yapılmış bir yemek, bazen de et ve ekmek olmuştur. (*Hadislerle İslam*)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ
يَشَاءُ إِنَّا نَاثِرُونَ وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ

“Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder.”

Şura 42/49

Ayette ifade edildiği üzere hiç bir varlık ve oluş yüce Allah’ın hükümranlılığı dışında düşünülmemelidir; insanlar için büyük önem taşıyan çocuk sahibi olma ve çocuğun cinsiyeti konusunda -tıbbî müdahalelerin etkileri dahil olmak üzere- insan irade ve çabasının ürünü gibi görünen sonuçların da gerçekte ilâhî iradeden bağımsız olmadığı ve Allah Teâlâ’nın koyduğu yasalar çerçevesinde gerçekleştiği asla göz ardı edilmemelidir. Buna bağlı olarak verilmiş istenen ahlaki mesaj şudur: İster kız ister erkek cinsinden olsun, doğan her çocuk Allah’ın bağıışı ve armağanıdır. Erkek ve kız çocuklara sahip olmak da kırsız kalmak da ilâhî iradeye bağlı bulunduğuna göre, çocuk sahibi olma veya olamama, kız veya erkek çocuğa sahip olma insanlar için bir övgü veya yergi konusu olmamalı, bir üstünlük ya da kusur gibi görülmemelidir. Kulun görevi, çocuk sahibi olmuşsa bu armağanı veren Allah’a şükretmek, istediği veya gerekli meşrû sebeplere tevessül ettiği halde çocuk sahibi olamamışsa sabretmektir. Bununla birlikte insanın çocuk sahibi olmayı ve bunun mutluluğunu yaşamayı arzu etmesi doğaldır ve din bunu kınamaz.

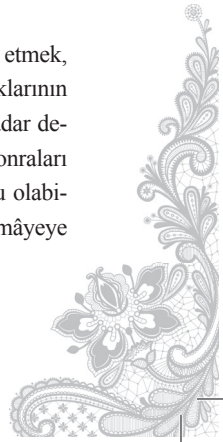
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ. وَضَمَّ أَصَابِعَهُ

Allah Resûlî (a.s) “Her kim iki kız çocuğunu yetişkinlik çağına gelinceye kadar büyütüp terbiye ederse, kıyamet günü o kimseyle ben şöyle yan yana bulunacağız” buyurdu ve parmaklarını bitiştiirdi.

Müslim, Birr, 149.

Çocuğu himâye edip yetiştirmek iki şekilde olur. Biri maddi ihtiyaçlarını temin etmek, diğeri onu manevi bakımdan besleyip iyi bir terbiye almasını sağlamaktır. Kız çocuklarının himâyesi, onların dürtüst ve namuslu bir kişiyle bir yuva kurmasını sağlayıncaya kadar devam eder. Hatta Resûlullah Efendimizin işaret buyurduğuna göre bu himâye daha sonraları da devam eder. Yetiştirilmesi tavsiye buyurulan kız çocukları insanın kendi çocuğu olabileceği gibi, kız kardeşleri, sonradan evlendiği eşinin çocukları, hatta başkalarının himâyeye muhtaç çocukları olabilir.

KIZ ÇOCUKLARI

Hız. Ayşe'nin anlattığına göre bir gün yanında iki kız çocuğu bulunan bir kadın gelerek bir şeyler ister. Hız. Ayşe o sırada evde bir hurmadan başka bir şey olmadığını ve onu çıkarıp kadına verdiğini anlatır. Kadın hurmayı hiç tatmadan ikiye bölerek çocuklarına verdikten sonra kalkıp gider. Olayı Peygamber (a.s)'a anlatırlar. Bunun üzerine şöyle buyurur: *“Her kim kız çocukları yüzünden bir sıkıntıya uğrar da onlara iyi bakarsa, bu çocuklar onu cehennem ateşinden koruyan bir siper olurlar.”*

Elindeki bir tane hurmayı hiç tatmadan ve kendi açlığına bakmadan yavrularına veren bu annenin şefkati ne yüce, ne asildir değil mi? Ya evinde bulabildiği tek hurmayı hiç düşünmeden fakire veren Ayşe annemizin merhameti!

Kız çocukları hakkında bu güzel sözlerin söylendiği dönemde çöl bedevileri, kız çocuklarının doğumunu büyük bir felaket sayarlardı. Onların ileride kötü yollara düşeceği zannıyla üzüldür, utanırlardı. Kur'an-ı Kerim'in tasvir ettiği üzere, bir kızları dünyaya geldiğini öğrenince yüzleri kararır, hiddetlerinden köpürürler, kendilerine verilen bu felaket haberinden dolayı halktan gizlenmeye çalışırlardı. Daha sonra da acaba bu kızı, herkesten utanmayı göze alarak büyütüp beslesem mi, yoksa toprağa gömüp ondan kurtulsam mı diye ince bir hesaba girerlerdi (Nahl sûresi 16/58-59).

Hadis-i şerifteki *“Her kim kız çocukları yüzünden bir sıkıntıya uğrar da onlara iyi bakarsa”* ifadesinde geçen “sıkıntı” sözüyle Peygamber Efendimizin neyi kast ettiği üzerinde düşünen hadis alimleri, kızların himâyesi, yetiştirilmesi, evlendirilmesi gibi konuların bazı ailelerin bütçesini zorlayabileceğini, hele de kız çocuğu istemeyen ailelere bu yükün daha da ağır gelebileceğini söylemişlerdir. Bu sebeple Efendimiz kızları büyütüp eğitmenin, aile yuvası kurana kadar onlara yardımcı olmanın insanı cehennem azabından kurtaracağını haber vermiştir.

Dünyanın bütün masumlarının Efendimizin getirdiği adalet ve ihsana ne kadar muhtaç olduğunu ve toplumun masumlara borçlu olduğunu Akif şöyle dile getirir:

*Sırtlanları geçmişti beşer yurtçulukta;
Dişsiz mi bir insan onu kardeşleri verdi.*

*Derken büyümüş kırk yaşına gelmişti ki öksüz,
Başlarda gezen kanlı ayaklar suya erdi.*

*Dünya neye sahipse onun vergisidir hep;
Medyun ona cemiyeti medyun ona ferdî.
Medyundur o masuma bütün bir beşeriyet...
Ya Rab bizi mahşerde bu ikrar ile haşret!*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ
وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretilen yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.”

Nisâ, 4/1

Ayette önce “sizi bir tek nefisten yaratan” denilmiş, sonra “ondan da eşini yaratan” buyrulmuştur. İnsanlardan her birinin babası ve anası bulunduğu, her birey üreme kanunları çerçevesinde meydana geldiğine göre burada “nefisten, ondan yaratan” sözünü “onun bir parçasından” şeklinde değil, “onun özünden, ona benzer (misli) olan asıldan ve kökten yaratan” şeklinde anlamak gerekir. Nitekim “Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranızda sevgi ve şefkat duyguları yerleştirmesi de O’nun kanutlarındandır” mealindeki ayette de bu kelime aynı manada kullanılmıştır. (Rûm 30/21; Nahl 16/72; Şûrâ 42/11) vb. surelerde benzer ifadeler vardır. Bütün bu ayetlerde “nefsinden yaratmak”, “vücudunun bir parçasından yaratmak” manasında değildir. Buna göre mealî ve numaraları verilen ayetler, Havva’nın aslının, Âdem’in kaburgası olduğu şeklindeki yaygın inancın delili olamaz. Havva’nın veya kadınların eğri kaburgadan yaratıldığını ifade eden hadisler, kadınla erkeğin tabii/fitrî olan ve değişmemesi gereken farklılıklarını ve özelliklerini anlatmak üzere yapılmış bir benzetmedir, mecazî bir anlatımdır. Hadislerle göre kadınları erkeklere benzetmeye, tabii özelliklerini yok etmeye kalkışmak, eğimli yaratılmış kaburga kemiğini düz hale getirmeye uğraşmak gibidir. Kaburga ancak kavisli olduğunda uygun, sağlam ve kâmil, fonksiyonunu yerine getirir; düz olsaydı akciğerin şekline uymaz ve onu koruyamazdı. Şu halde onu düzeltmeye çalışmak bozmaya ve kırmaya çalışmak demektir.

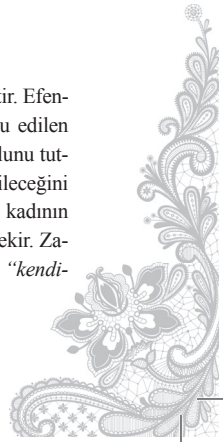
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ الْمَرْأَةَ كَالضِّلْعِ، إِذَا ذَهَبَتْ تُقِيمُهَا كَسَرْتَهَا، وَإِنْ تَرَكْتَهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عَوْجٌ

“Kadın kaburga kemiği gibidir. Onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Eğer ondan faydalanmak istersen bu hâliyle de faydalanabilirsin.”

Buhârî, Nikâh, 79.

Bu Hadis, asla kadınları aşağılar nitelikte değildir. Bilakis erkeklere ikazlarla dolu bir hadistir. Efendimiz bize kadınlarla nasıl geçinmek gerektiğini anlatmıştır. Dövmekle sövmekle kadını arzu edilen şekle koymanın mümkün olmayacağını belirtmiştir. Hiddet ve şiddet yerine, ülfet ve şefkat yolunu tutmayı tavsiye etmiştir. Kadına ancak bu yolla yaklaşmanın ve ona tesir etmenin mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Aile yuvasının huzuru, ailedeki fertlerin sâdeti için tutulacak yol budur. Fakat kadının dünyasına ve ahiretine zarar verecek hususlarda doğruyu anlatmak ve ona yardımcı olmak gerekir. Zaten Allah Teâlâ, doğruyu bulmakta aile fertlerinin birbirine yardımcı olmasını tavsiye ederek “kendinizi ve ailenizi cehennem ateşinden koruyunuz” (Tahrîm 66/6) buyurmaktadır.

KADIN VE ERKEĞİN YARATILIŞI

Yukarıda aktarılan hadis-i şerifi kimileri lafzî kimileri de mecazî anlamda kabul etmişlerdir. Lafzî olarak kabul edenler hadisin metninde geçen kaburga kemiği ifadesini gerçek olarak almış ve buna dayanarak Havva'nın Âdem'e göre tali bir konumda ve eğri bir yaratılışa olduğu sonucunu çıkarılmışlardır. Hadisteki bu ifadenin mecazî olduğunu söyleyenler, burada Efendimiz (a.s)'in bir benzetme yaptığını ve bu benzetmeyi de erkekleri, kadına nazik davranmaları konusunda uyarmak için yaptığını söylemişlerdir. Buna delil olarak da Kur'an'da insanın "acele"den yaratıldığını bildiren Enbiya Suresi 37. ayeti göstermişlerdir. Onlara göre nasıl ki bu ayet insanın fiziki olarak "acele" denilen bir şeyden yaratıldığını göstermeyip onun karakter yapısını anlatmayı amaçlıyorsa, aynı şekilde bu hadis de kadının nazik ve kırılğan yapısına işaret etmektedir.

Hadisimizi kadınların aleyhine yorumlamak isteyenler iki hususun altını çizerler. İlk olarak kadının erkekten yaratılmış olmasının onun ikincilliğini gösterdiğini, ikinci olarak da kaburga kemiğinin eğriliğinin kadın doğasının kusurluluğuna işaret ettiğini söylerler. Bu iki hususta da söylenecek söz bellidir. Evvela yaratıldığı malzeme bir yaratılmışın şerefini veya görece eksikliğini göstermez. Bu bakış açısı şeytanın düşünme biçimidir. O da kendisinin ateşten, Âdem'in ise topraktan yaratılmış olmasını bir üstünlük meselesi olarak görmüş ve buna dayanarak secde emrine isyan etmişti. Sonra da bu konuda ısrar etmiş ve ebediyen lanetlenerek huzurdan kovulmuştu. Demek ki Allah katındaki değer bir mahlukun hangi maddeden yaratıldığı ile ilgili değildir. Ayrıca fiziksel açıdan yaratılış malzemelerinin bir üstünlüğü söz konusu olacaksa Kur'an'da Âdem'in yaratılışı hakkında sayılan malzemelerin hiç birinin kaburga kemiğinden daha üstün olduğu söylenemez.

Kaburga kemiğindeki eğriliğin kadının kusurlu doğasına işaret ettiği iddiasına gelince tam tersine kaburga kemiği en hayati organları koruyabilmek için eğri olmak durumundadır. Yani onun mükemmelliği eğri olmasına bağlıdır. Kadının hassas doğası, çok yönlü ve teferruatlı düşünme becerisi, empati yeteneği v.b fitrat özellikleri ailenin birleştirici unsuru olmasını, insan yavrusunun uzun bir zaman alan itinalı bakım sürecini yüksünmeden yerine getirebilmesini sağlar. Efendimizin dünyadan kendisine sevdiren üç şeyden birinin de kadın olduğunu söylemesi onun bu -sopa gibi dümdüzdeğil de -kaburga kemiği gibi eğimli- yumuşak yapısının verdiği sarıp sarımalayan ve huzur veren niteliği sebebiyledir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَنْ
زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

“Nefse ve ona iyilik ve kötülükleri ilham ederek onu tesviye edene yemin ederim ki, nefsinin kötülüklerden arındırarak kurtuluşa ermiş; onu kötülüklerle bulayan ise ziyan etmiştir.”

Şems 91/7-10

Ayette insan/nefs üzerine yemin edilmesi onun fitrî üstünlüğüne işaret eder. “Nefsin (insanın özü olarak) şekillendirilip düzenlenmesi”nden maksat ona maddî ve mânevî güçlerin yerleştirilmesi, her gücün yapacağı görevin tayin edilmesi ve nefse bu güçleri kullanacak organların verilmesidir. 8. ayetteki *ficür* her türlü kötülüğü, günah ve sapmayı; ayette *fücûrun* karşıtı olarak kullanılan *takvâ* ise doğruluk, iyilik ve hak yolda kararlılığı ifade eder. Aynı âyetteki “elheme” fiilinin masdarı olan ilham, bu bağlamda *fücûr* ve *takvâ* kelimeleriyle birlikte değerlendirildiğinde, “Allah Teâlâ’nın insanın fitratına doğru ve yanlış, iyilik ve kötülüğü, günah ve sevabı bilme, tanıma, ayırt etme, birini veya diğerini seçip yapma gücü ve özgürlüğü vermesi”; dolayısıyla “insanın her türlü deney ve öğrenimden önce, fitri olarak bu yeteneklerle donanmış bulunması” şeklinde açıklanabilir. Böylece Kur’an’ın insan anlayışının bir özeti sayılabilecek olan 7-8. ayetler, insanın ahlaki bakımdan çift kutuplu bir varlık olduğunu, iyilik veya kötülük yollarından dilediğini seçebileceği bir tabiatla yaratıldığını ve onun kurtuluş veya mahvoluşunun bu seçime bağlı bulunduğunu göstermektedir.

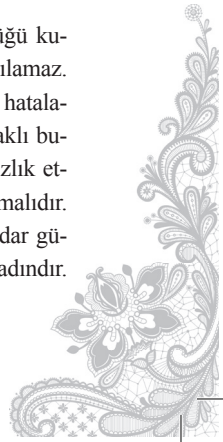
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا يَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ

“Bir kimse karısına kin beslemesin. Onun bir huyunu beğenmezse, bir başka huyunu beğenir.”

Müslim, Radâ’, 61.

Mükemmel olan sadece Allah Teâlâ’dır. Durum böyle olunca, karısında gördüğü kusurları büyüterek ondan nefret etmeye kalkan bir kimsenin bu davranışı normal sayılamaz. Pireyi deve yaparak hayat arkadaşını tenkit etmek, insaf ölçülerine sığmaz. Kendi hatalarını görmeyen, ele çuvaldızı batırmadan önce kendine iğneyi batırmayan kimse haklı bulunamaz. İşte bu sebeple insan, bazı davranışlarını beğenmediği için karısına haksızlık etmemelidir. Onun beğendiği yanlarını hesaba katmalı, iyi taraflarını görmeye çalışmalıdır. Meselâ şöyle düşünmelidir: Karım biraz hırçın ama doğrusu dindar kadındır. O kadar güzel değil ama, namuslu kadındır. Benim istediğim kadar becerikli değil ama güzel kadındır.

AİLEDE HUZUR

Uzmanların belirttiğine göre evliliklerdeki geçimsizliklere sebep olarak gösterilen kıskançlık, sadakatsizlik, kişilik çatışmaları veya ekonomik gerekçeler aslında sadece birer belirtidir. Asıl sebep eşler arasındaki sevgi, saygı ve güven bağının yok olmasıdır. Bu bağı yok eden en önemli faktör ise ilgisizliktir. Bu ilgisizlik aslında bencillikten kaynaklanmakla beraber iki taraf da bencilliği kabul etmek yerine kendine özgü mazeretler sunarlar. Erkekler açısından bu mazeretlerin başta geleni iş hayatının yoğunluğudur. Aynı şekilde eşlerine gereken ilgiyi göstermeyen kadınlar da buna gerekçe olarak ev ve çocuklarla meşguliyetini gösterir. Oysa sağlıklı aileler üzerine yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır ki birlikte zaman geçirmek ve birbirlerini karşılıklı olarak takdir etmek huzurlu ailelerin ortak özelliğidir. Sevgi ve merhamet üzerine kurulan bir yuvayı beslemek için bazı adet ve alışkanlıklar geliştirerek bu sevginin gösterilmesi gerekir. Çünkü şu hiç akıldan çıkarılmamalıdır ki “gösterilmeyen duygular yaşanmamış sayılır.”

Evlilik açısından yıkıcı davranışların başında gelen hastalıklı kıskançlığın temel sebebi de eşlerin ilgi ve takdirlerinin giderek azalmasıdır. Bu duruma düşmemek için, eşler bütün zeka ve yeteneklerini, aralarındaki sevgiyi canlı tutmak için kullanmalı; birbirlerini yaralayacak sözler yerine, muhababın layık olmak için uğraşacağı güzel ifadelerle hitap etmelidirler. Bunun sayısız örnekleri Efendimiz (a.s)’ın sünnetinde mevcuttur. O insanların en hayırlısının ailesine karşı en hayırlı olan olduğunu söylemiş ve ashabını ailelerine karşı güler yüzlü, tatlı dilli olmaya teşvik etmiştir. Duyularını ifade etmede zamanının normlarını önemsemeyerek cesur davranmış, “İnsanlar içinde en çok kimi seviyorsunuz?” diye soran sahabesine “*Ayşe’yi*” diye cevap verebilmiştir. Toplum içinde çocukları sevmenin bir zayıflık kabul edildiği çağında hiç çekinmeden çocukları kucağına alıp öpmüş, hatta namaz kılarken onlar sırtında keyif yaptıkları için secdesini uzatmıştır.

İnsanın akli kadar mutlu olacağını söylerler. Yunus da buna işaret ederek bu dünyayı cennet yapmanın nasıl mümkün olacağını gösterir:

Kişi bile söz demini, demeye sözün kemini

Bu cihan cehennemini sekiz uçmağ ede bir söz

(Uçmak: Cennet)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve içinde kendilerine yetki verdiğiniz yöneticiler de/idarecilere de itaat edin.”

Nisa 4/59

Söz tutmak, boyun eğmek, emri yerine getirmek manasına gelen itaat, sosyal, siyasi, hukukî, ahlâkî boyutlarıyla İslami hayat düzenini kuran temel kavramlardan biridir. Allah’a itaat, “O’nun Kur’ân-ı Kerim’de ve elçisinin tebliğ mahiyetindeki söz ve davranışlarında ortaya çıkan emir ve iradesine uymak” demektir. Resûlullah’a itaat, öncelikle tebliğ ettiği Kur’an’a ve sünnete uymaktır. *Ulû’l-emr*, “emir sahipleri, emir verme salâhiyeti taşıyan ve bu konumda olan kişiler” demektir. “...sizden olan emir sahiplerine/idarecilere itaat edin” buyrulduğuna göre de halife, devlet başkanı, yöneticiler, âmirler ve aile reisleri emir sahipleridir. “*İtaat ediniz*” emri tekrarlanmadan “*ulû’l-emre de...*” denilmesi, bunların itaat yükümlülüğü bakımından Allah ve Resûl gibi olmadıklarına, emirleri meşrû (Allah ve Resûlünün tâlimatına uygun) olmadıkça kendilerine itaat edilmeyeceğine işaret etmektedir. “*Hiç bir mahlûka, Allah emrine uymadığı takdirde itaat edilemez*”, “*Ancak mâruf (meşrû) olan emre itaat edilir*”, “*Allah’a itaatsizlik sayılan emre itaat edilmez*” (Buhârî, “Ahkâm”, 4) mealindeki hadisler bu kaideyi açıkça ifade etmektedir.

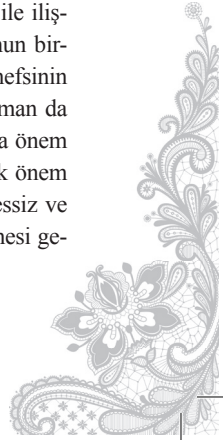
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ

“Size, Allah’a çok saygı duymanızı, başınıza bir Habeşli köle bile emir olsa, onu dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim.”

Ebû Dâvûd, Sünnet, 5; Tirmizi, İlim, 16.

Yöneticilerin, günah olan emirlerine itaat edilmez. Fakat bu sebeple onlara karşı ayaklanmak ve harp ilan etmek de câiz görülmemiştir. Çünkü itaatın zıddı her zaman isyan ve başkaldırma değildir. İsyanda toplumun fitneye sürüklenmesi ve daha büyük musibetlere uğraması söz konusudur. Takva nasıl insanın iç düzenini sağlar ve kişiyi başkaları ile ilişkilerinde iyiliğe sevk ederse, devleti yönetenler de dış düzeni sağlamak ve toplumun birliğini, beraberliğini temin etmek ve korumakla yükümlüdürler. İnsan bazen nasıl nefsinin arzularıyla çelişkiye düşer ve sabrederse, yöneticilerle de çelişkiye düşebilir. O zaman da sabretmesi gerekir. İslam nasıl kişinin kendi iç düzenini ve şahsî varlığını korumaya önem vermişse, toplum düzenini ve birliğini korumaya da aynı şekilde, belki de daha çok önem verir. Bütün bunlar, her şeye rağmen kötülüklerle ve kötülere göz yummak veya sessiz ve tepkisiz kalmak anlamına gelmez. Tam aksine hangi durumlarda nasıl hareket edilmesi gerektiğini iyi tayin etmek anlamına gelir.

YÖNETİCİ PEYGAMBER

Hız. Peygamber (a.s), insanlık tarihinde siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal alanlarda ortaya koyduğu değerleri topluma bilfiil uygulamayı başardığı bilinen tek peygamberdir. Onun uyguladığı yönetimin iki temel ilkesi vardı: Adalet ve liyakat. Herhangi bir göreve getirdiği kimsenin ehliyet ve yeterliliğine son derece dikkat eder, başka konularda bilgi ve yeteneği olsa da bir işin üstesinden gelemeyeceğini düşündüğü kişiyi görevlendirmezdi. Nitekim meşhur sahabe Ebu Zer ile amcası Abbas'ın taleplerini, bu sorumluluğu taşıyamayacaklarını belirterek kabul etmemiştir. Ehil olmayan kişilerin göreve getirilmesini kıyamet alameti olarak görmüş, ehil olmadığı halde sadece sevdiği için birine görev verene Allah'ın lanetini dilemiştir.

Resûlullah yönetici ile yönetilen arasındaki engelleri kaldırmak hususunda da çok hassastı. Zayıf ve güçsüzlerin ulaşamadığı yöneticilerin kıyamet günü Allah'ın engellerine maruz kalacağını; yoksullara, mazlumlara ve muhtaçlara kapısını kapatan yöneticiye Allah'ın da rahmet kapılarını kapatacağını belirtmiştir. Müslümanların bir işini üstlenip de onları aldatan devlet başkanına cennetin haram kılınacağını haber vermiştir.

Yöneticiliğin insan karakterini bozma ihtimaline dikkat çekmiş, fakat buna rağmen “*Meşru bir şekilde ve hakkı olarak elde eden kişi için yöneticilik ne iyi bir şeydir!*” buyurmuştur.

Efendimiz bir defasında Ebu Ma'bed Mikdad b. Amr'ı küçük bir askeri birliğe kumandan tayin etmişti. Döndüğünde ona yöneticiliği nasıl bulunduğunu sorunca Ebu Ma'bed şöyle cevap verdi: “Sefere çıkarken emrimdekilere bir üstünlüğüm olduğunu hiç düşünmedim, fakat dönerken onları kölelerim gibi görüyordum.” Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: “*ey Ebu Ma'bed, işte yöneticilik böyledir! Bu makamın şerrinden Allah'ın korudukları hariç.*”

Yöneticilerin ehliyet ve liyakat esasına uygun olarak görevlendirilmesi ve onların da görevlerini hakkaniyetle ifa etmeleri üzerinde duran Efendimiz, hadislerinde yönetilenlerin sorumluluklarını da anlatmıştır. Bunlardan birinde şöyle buyurur: “*bir müslümanın, günah işlemesinin emredilmesi hariç, hoşlandığı ve hoşlanmadığı her konuda yöneticisini dinleyip itaat etmesi şarttır. Günah işlemesi emredildiği zaman ise dinleyip itaat etmez.*” (Yönetici Peygamber, Ahmet Özel)

Kıscacı bir işin başına geçen herhangi bir kişi, şairin Hz. Ömer'den aktardığı şu bilince sahip olmak zorundadır:

*Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşursa bir koyunu
Gelir de adl-i ilahi sorar Ömer'den onu*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

“Çocukların, annelerinin yiyeceği, giyeceği, örfe uygun olarak babaya aittir.”

Bakara, 2/233

Ayette süt emerken annesi boşanmış veya boşandıktan sonra dünyaya gelmiş bulunan çocuğu yine annesi emzirirse, iddet dolmuş ve evlilik ilişkisi bitmiş olsa bile onun yiyecek ve giyeceğini, “çocuk kendisi için doğrulan” şeklinde ifade edilen baba temin edecektir (bk. Talâk 65/6). Boşama olayı yoksa anne çocuğun babasının nikâhı altında bulunuyorsa bu takdirde çocuğu emzirdiği için değil, eş (zevce) olduğu için onun tam nafakası (bütün temel ihtiyaçları) koca tarafından sağlanacaktır.

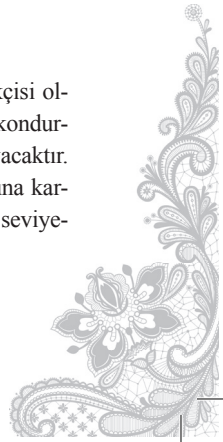
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِلنِّسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَأَمَّا حَقُّكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ، فَلَا يُوطِئَنَّ فُرْشَكُمْ مَنْ تَكَرَّهُونَ، وَلَا يَأْذَنَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكَرَّهُونَ، أَلَا وَإِنَّ حَقَّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ

“Şunu bilin ki, sizin kadınlar üzerinde haklarınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki haklarınız, yatağınızı yabancılardan korumaları, istemediğiniz kimseleri evinize almamalarıdır. Onların sizin üzerinizdeki hakları ise, giyim kuşam ve yeme içme konularında kendilerine iyi imkanlar sağlamanızdır.”

Tirmizî, Radâ`, 11.

Hadisimizde temas edilen konu, kadının erkeğin iffeti ve onun namusunun bekçisi olduğudur. İşte bu sebeple kadın ırz ve namusunun üzerine titreyecek, iffetine toz kondurmayacaktır. Eve girmesine kocasının izin vermediği kimseleri kapıdan içeri sokmayacaktır. Hatta görüşmesini kocasının uygun görmediği kadınlarla bile konuşmayacaktır. Buna karşılık erkek de karısının aleyhinde bir kötülük düşünmeyecek, onu toplum içindeki seviyesine uygun bir şekilde yedirip içirecek ve giydirecek.

ÂİLEDE HAKLAR VE SORUMLULUKLAR

Efendimiz (a.s) aileyi de hayattaki sınanma yerlerimizden biri olarak tarif etmiş ve şöyle buyurmuştur: “*İnsan, ailesi, malı, nefsi, çocuğu ve komşusu ile sınanır; oruç, namaz, sadaka ve iyiliği emredip kötülükten sakındırma işte bu sınanma (esnasındaki kusurlarına) kefarettir.*”

Aile içinde kadın ve erkek farklı açılardan imtihanlara maruz kalırlar. Her iki tarafın da yüklendiği sorumluluklar ve bu sorumluluklarla orantılı olarak hakları vardır. Sorumluluklara odaklanmadan haklar üzerinde durmak; vermeyi aklına bile getirmeden hep almaya çalışmak iki tarafın da ailedeki hassas adalet dengesini bozmalarına yol açar. Oysa Efendimizin ifadelerine göre insana Rabbi katında dereceler kazandıran şeyler aldıkları değil, verdikleridir. O insanın ailesine karşı durumunu şöyle özetlemiştir: “*Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır.*” Bir kişinin sevabını Allah’tan umarak ailesine yaptığı harcamanın onun için sadaka yerine geçtiğini bildiren Peygamberimiz “*Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter.*” buyurmuştur.

Aile olmak, kişinin kendisini eşiyle bütünleyerek tamamlaması demektir. Kur’an’ın ifadesiyle eşlerin birbirine elbise olmasıdır (Bakara 2/187). Aile sadece duygusal değil, ekonomik ve sosyal bir oluşumdur. Burada işlerin yolunda gitmesi için temel kavram adalet olmakla beraber bu kadar iç içe geçmiş bir ilişkiler yumağında adaletin de üstünde ihsan mertebesine ulaşmayınca huzura ermek pek mümkün olmaz. İhsan, “kişinin alacağını alırken hakkından azına razı olması, vereceğini verirken de muhatabına hakkından fazlasını vermesi” olarak tarif edilmiştir. Zaten insanın yakınları ile ilişkilerinin yolunda gitmesi hukuktan çok ahlak ilkelerine uyup uymamaya bağlıdır. Bunun için de bencilliğin ortadan kaldırılması gerekir. Aile nefislerin yarıştırdığı değil, ruhların eşleştiği yerdir. Şairin muhteşem ifadesiyle “*Kaldır benliği aradan, tecelli etsin Yaradan*” dediği gibi aile hayatında huzura, ancak benliğin aradan çıkarılmasıyla ulaşılabilir. (*Hadislerle İslam*)

Her aile biriciktir. Hiçbiri diğeriyle mukayese edilmez. Bu nedenle bir evde geçerli olan ve işe yarayan bir çözüm diğeriinde sonuç vermeyebilir. Dinimiz bu esnekliğe izin vermiş ve kadın ile erkeğin rollerini kesin sınırlarla belirlememiştir. Bütün ilişkilerde olduğu gibi burada da esas olan zulmetmemek ve zulme maruz kalmamaktır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

“Kadınlarla iyi geçinin.”

Nisâ 4/19

Ayette “Kadınlarla iyi geçinin” şeklinde tercüme edilen kısım lafza daha bağlı kalınarak “Onlara karşı ma’ruf çerçevesinde davranın” diye de çevrilebilir. Ma’ruf “toplum tarafından bilinen, kabul edilen, hoş karşılanan, dine göre de meşrû ve makbul olan davranışlar”-dır. Evlilik birliği içinde erkeklerin ve kadınların karşılıklı hakları ve yükümlülükleri vardır. Bu hak ve yükümlülüklerin bir kısmı Kur’an ve sahih sünnet tarafından ortaya konmuştur, bir kısmı ise toplumun örfüne, âdetine ve ahlakına bağlı ve dayalı olarak belirlenmektedir. İslâm öncesi Arap toplumunun örf ve âdetleri arasında bulunan ve kadınlara karşı haksızlıklar ihtiva eden anlayış ve uygulamalar naslarla kaldırılmış; bunların yerine, kadını ve erkeğiyle insan haysiyet ve şerefine uygun olan hükümler getirilmiştir. İslam’ın dinî, ahlâkî ve sosyal hayatta gerçekleştirdiği inkılâba uygun olarak oluşan fıkıh ve ahlak kurallarıyla ümetin örfü, âdeti evlilik birliğine de hakim olmuş, erkekler ve kadınlar birbirlerine karşı bu kurallar çerçevesinde davranmışlar, ilişkilerini buna göre yürütmüşlerdir.

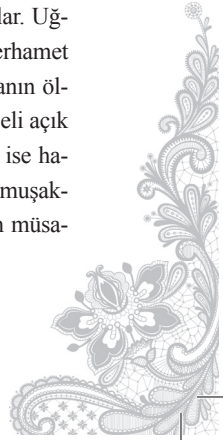
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı hayırlı olanlardır.”

Tirmizî, Radâ`, 11.

İyi mümin olmanın ölçüsü, iyi huylu olmaktır. İnsanlara iyi davranan, herkese iyilik düşünen, hatır gönül yıkmamak için gayret sarf edenler iyi huylu insanlardır. Peygamberler, veliler ve iyi Müslümanlar kabalıkları hoş görmeye ve insanlara katlanmaya çalışırlar. Uğradıkları sıkıntıları büyütmezler. Cahillerin kaba davranışları onların şefkat ve merhamet duygularını zedelemeyiz. Mükemmel imanın ölçüsü iyi huy olduğu gibi, hayırlı olmanın ölçüsü de kadınlara iyi davranmaktır. Hayırlı insan, ailesine iyi davranan, onlara karşı eli açık olan, hoşgörüsü ve güler yüzüyle onları memnun eden kimsedir. Böyle olmayanlar ise hayırsız kimselerdir. Öyleleri vardır ki, dışarıda herkese karşı hoşgörülü, nazik ve yumuşaktır. Fakat eve gelince sanki maskeleri düşer, dünyanın en kaba, en asık suratlı ve en müsamahasız insanı olup çıkarlar. İşte bu hal hayırsızlığın tipik örneğidir.

AİLEDE ŞEFKAT

Hız. Peygamber (a.s) eşlerine karşı oldukça sert davranan bir toplum içinde yetişmişti. Cahiliye dönemi bir tarafa, İslami dönemde bile zaman zaman bu sertliğin izlerine rastlamak mümkündür. Her konuda olduğu gibi Allah Resûlü, kadına karşı şiddet hususunda da müstesna bir duyarlılığa sahipti. Başta hadis eserleri olmak üzere İslami kaynaklar, Hız. Peygamber'in hayatıyla ilgili bütün bilgileri en ince detayına kadar verdikleri halde, onun eşlerine ve çocuklarına karşı şiddet uygulamak bir yana, en küçük bir hakaret veya kırıcı bir sözünden bahsetmemişlerdir. Onun için, Veda Hutbesi'nde müminlere bıraktığı vasiyet ve son nasihatlerinden birisi, "kadınlar hakkında Allah'tan sakınmaları gerektiği" olmuştur. Çünkü kocaları, "Onları Allah'ın bir emaneti olarak almışlar ve Allah'ın adıyla nikah kıyarak onları kendilerine helal kılmışlardır." Eşler arasında var ettiği sevgi ve merhameti kendi varlığının delillerinden sayan ve "...Onlarla/kadınlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur." buyuran yaradığımız da eşlerimize karşı müsamahakar davranmamızı istemiştir.

Karı-koca arasındaki manevî ve psikolojik baskılar da şiddet kapsamı içinde yer alır. Örneğin eşlerin birbirlerine yönelttikleri, geçerli delillere dayanmayan zina isnadı, bir iftira olduğu için, namus ve onurlarına yönelik manevî bir şiddettir. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim, böyle bir suçlamaya en çok maruz kalan ve bundan en fazla zarar görecektir olan kadını korumak amacıyla, bu iftirayı yapan kimselere seksen sopa vurulması ve şahitliklerinin ebediyen kabul edilmemesi cezasını vermiştir. Eşlerin, kendilerinde kalması gereken mahrem sırlarını başkalarına yaymaları da karşı taraf için bir nevi manevî şiddettir. Çünkü aile bireylerinin birbirlerine güvenerek açıkladıkları sırların ve mahrem bilgilerin başkalarına intikali, onların kişilik haklarının ciddi bir ihlalidir. Onun için Allah Resûlü, "Kıyamet gününde, Allah katında mevkii en kötü olacak insanlardan birisi, karısı ile beraber olup da onun özel hayatına ilişkin sırlarını yayan kimsedir" buyurmuştur.

"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez." buyuran Allah Resûlü, aile içinde veya dışında insanların birbirlerine zulmetmesini, eziyet etmesini yasaklamıştır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ

“Saliha kadınlar Allah’a itaatkârdırlar. Allah’ın onların kocaları üzerindeki haklarını korumasına karşılık, hanımlar da kocaları bulunmadığı zamanlarda kendilerini, onların mallarını ve çocuklarını korurlar.”

Nisa 4/34

Bu ayette, aile hayatı içinde kadın, kurallara göre rolünü ifa edip etmemesi yönünden iki sıfatla nitelendirilmiştir: *Saliha* ve *nâşize*. Saliha kadınlar hem kocalarının ve diğer aile fertlerinin yanında hem de onların bulunmadıkları yerlerde vazifelerini hakkıyla yerine getirir; Allah’ın koyduğu, toplumun benimsediği kuralların dışına çıkmaz, aileye ihanet etmez, şerefine leke sürmezler. Bazı davranış ve tavırları sebebiyle yoldan çıkma, hukuka baş kaldırma/nüşüz belirtileri gösteren, böylece nâşize olması ihtimali beliren kadınlara karşı ne yapılacak, aile düzeni ve hukuku nasıl korunacaktır? Bu noktada Kur’an-ı Kerim vazifeyi ailenin reisi sıfatıyla önce kocaya vermektedir. Öngörülen tedbirlere başvurmasına rağmen koca düzeni sağlayamazsa ve ailenin dağılmasından korkulursa sıra hakemlere gelecektir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ

“Dünya geçici bir faydadandır ibarettir. Onun fayda sağlayan en hayırlı varlığı saliha kadındır.”

Müslim, Radâ`, 64.

Hiçbir şekilde gönül bağlamaya değmeyen bu dünyanın en değerli varlığı, Resûl-i Ekrem Efendimiz tarafından saliha kadın olarak belirtilmiştir. Zira erkeğini bu değersiz dünya hayatına kapılıp mahvolmaktan koruyan dindar kadındır. Böyle asil bir varlık, kocasını hem şehvet girdabında boğulmaktan kurtarır hem de onu daha fazla dünyalık kazanmaya zorlamayarak gayri meşru kazanç yollarına dalmaktan korur. Böyle olmadığı takdirde, dünya hayatı geçici de olsa, bir faydalanma yerinden çok bir azap yeri, bir çilehane olur. Bu hali Resûl-i Ekrem Efendimiz bir başka hadisinde ne güzel anlatır: *“İnsanı mutlu eden üç şey vardır: Dindar kadın, iyi bir ev, iyi bir binek. İnsanı mutsuz eden üç şey ise kötü bir kadın, kötü bir ev, kötü bir binek”* (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 168).

NESLİN KORUNMASI

İnsanın eşref-i mahlukat olmasından dolayı, diğer varlıklardan farklı olarak, izzet, şeref, haysiyet, haya ve vakarını koruyup takviye edecek ilahi emirler varid olmuştur. Bunlardan biri de “tesettür”dür. Tesettür, mahlukat arasında yalnız insana mahsustur.

Kur’an’ı Kerim’de şöyle buyrulur: *“Ey Ademoğulları! Size avret yerlerinizi örtecek giysi ve süslenecek elbise bahsettik. Takva elbisesi ise daha hayırlıdır..”* (A’râf, 26)

İnsanoğlu, Allah Teâla’nın lutfettiği insanlık vakar, hayâ ve ciddiyetini koruyabilmek için örtünmeye mecburdur. Aksi halde bu insani vasıflar kaybedilmiş olur.

Toplumda hayânın kaybolması, fuhuş ve ahlaksızlığın yayılıp alenen işlenir hale gelmesi de kıyamet alâmetlerinin belli başlılarındandır. Hadis-i şerifte: *“Hayâ îmandandır!”* (Buhari, İman, 3) buyrulmuştur. Hazret-i Adem ile Hazret-i Havva, cennette kendi başlarına oldukları halde birbirlerinden ve diğer mahlukattan hayâ etmişlerdir. Bir an önce çıplaklıktan kurtulmak için orada bulunan yapraklarla örtünmeye çalışmışlardır. Bu da gösteriyor ki, örtünme ve bağlantılı olarak edeb ve hayâ, insanoğlunun fitratında bulunan en seçkin vasıflarıdır ve takva alametidir.

Mevlânâ Hazretleri konuyla ilgili şöyle buyurur: *“İman nedir? diye aklıma sordum. Akıl, kalbimin kulağına eğilip şöyle fısıldadı: “İman, edepten ibarettir.”*

Allah’ın erkek ve kadına verdiği fitri özelliklere zıt bir şekilde denge bozulduğunda aile içi çatışmalar ve huzursuzluklar baş göstermekte, insanlar huzuru başka yerlerde aramakta ve sonunda Rabbimizin en çok buğz ettiği muamelelerden olan boşanmalarla toplumun en mukaddes yapı taşı olan aileler yıkılmaktadır. Böylece, ev içinde aile sıcaklığı bulamayan, örnek alacağı ana-babasından kötü muameleye maruz kalan çocuklar da, sokakların insafına terk edilmiş olmaktadır. Çağımızın en korkunç cinayetlerinden biri de, meşru gerekçe olmaksızın sırf nefsanî ve dünyevî rahatlık için çocuk aldırmaaktır. Toplumların istikbalini görmek için gençliğine bakmak yeterli olacaktır. Her millet, gençliğinin yaşam tarzına ve duygu dünyasına göre şekil alır.

Şair şöyle der:

“Gençlik, bir gün geri gelse de, ihtiyarlığın bana neler ettiğini ona anlatsam.”

AYET-İ KERİME VE MEALİ

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Erkek olsun kadın olsun, kim inanmış bir insan olarak dünya ve ahirette yararlı işler yaparsa kesinlikle ona hoş/güzel bir hayat yaşatacağız ve böylelerinin ecirlerini de muhakkak surette yapmış olduklarının daha güzeliyle vereceğiz.”

Nahl 16/97

Dünya ve ahiret mutluluğunun birlikte vaat edildiği, böylece Allah’ın en güzel nimetlerinin çok kapsamlı ve zarif bir üslupla dile getirildiği bu ayet, hayatını güzel işlerle süsleyen müminlere eşsiz bir müjde olduğu kadar gerek Müslüman bireyler gerekse Müslüman toplumlar için son derece anlamlı bir uyarı ve bir irşad değeri taşımaktadır. Burada yüce Allah, hakkıyla mümin olup işlerini güzel yapanların, yaptığını doğru yapanların; iyi, hayırlı ve faydalı işler yapmayı hayatlarının yasası haline getirenlerin dünya hayatlarının da hoş olacağı, güzel ve mutlu kılınacağı (Taberî, XIV, 171) müjdesini vermekte; bu hususta son derece kesin ifadelerle vaatte bulunmaktadır. Kur’an Allah’ın asla sözünden dönmeyeceğini bildirir (Bakara 2/80), her mümin de buna böyle inanır (Âl-i İmrân 3/194). Buna göre eğer Müslümanların dünya hayatları Allah’ın müjdelediği şekilde değilse bunun sebebini yanlış yerlerde aramamalıyız; dönüp kendimize bakmalı, yaptığımız işlerin ve kalplerimizin “salih” olup olmadığını kontrol etmeliyiz. Ayet, hayatın güzelleştirilmesinden erkekler kadar kadınların da güzel iş yaparak pay sahibi olmaları gerektiğine işaret etmesi bakımından ayrı bir önem taşımaktadır.

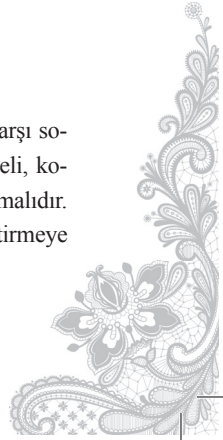
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ، وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ

“Kadın evinin ve çocuğunun çobanıdır. Ve onlardan sorumludur.”

Buhârî, Cum`a, 11, Müslim, İmâre, 20.

Hadiste geçen çoban kelimesi sorumlu olmayı ifade eder. Bir kadın kocasına karşı sorumlu olduğunu düşünerek evini imkânları ölçüsünde en güzel şekilde tanzim etmeli, kocasının haklarını korumalı, malını israf etmemeli ve ona her türlü ihanetten sakınmalıdır. Onun önemli bir görevi de çocuklarını iyi bir insan ve iyi bir Müslüman olarak yetiştirmeye çalışmak, bilgi, görgü, eğitim ve öğretimleriyle ilgilenmektir.

İSLAM'DA KADIN VE ERKEĞİN SORUMLULUKLARI

Evlilikte eşlerin birbirlerine sevgi, saygı ve sadakat borcunun olduğu muhakkaktır. Çocukların bakım ve terbiyesi de eşlerin müşterek borçlarındandır. Ancak boşanma durumunda çocuğun bakım ve terbiyesi belli bir yaşa kadar annenin hak ve sorumluluğundadır. Annenin vefatı durumunda bu hak ve sorumluluk annenin kadın akrabalarına ait olur. Bunlar dışında karı kocanın evlilikten doğan bir takım hakları daha vardır ki tabiatıyla bir taraf için hak olan diğer taraf için borç olmaktadır.

1. Kadının Hakları: Hukuki açıdan kadının evlilikle birlikte doğan iki temel hakkı vardır. Bunlar da mehir ve nafakadır. Mehir, erkeğin evlenirken karısına verdiği veya vermeyi taahhüt ettiği para veya mala denir. Evlenecek kızın ailesine değil, doğrudan kendisine verilir. Hanefilere göre evlenecek kadın her hangi bir çeyiz hazırlamakla da yükümlü değildir. Mehri üzerinde istediği gibi tasarruf etme yetkisine sahiptir. Genel kabule göre mehrin bir alt veya üst sınırı yoktur.

Nafaka konusuna gelince, evlilik içinde kadının her türlü normal masrafı kocaya aittir. Kocanın karısının nafakasını karşılamakla yükümlü olması için zengin olması gerekmediği gibi, kadının fakir olması da gerekmez. Kadın zengin de olsa masrafları kocaya aittir. Karı kocanın oturacakları evin temini, döşenip tefriş edilmesi kocaya aittir. Kocanın karşılamakla yükümlü olduğu diğer masrafların kapsamı ve seviyesi daha çok örf ve karı kocanın sosyal durumuna göre belirlenmektedir.

Anne, evlilik devam ettiği sürece emzirme için herhangi bir ücret isteyemez. Çünkü bu dönemde nafakası esasen kocaya, yani çocuğun babasına aittir. Bununla birlikte boşanmış ve iddeti bitmiş kadın emzirdiği çocuğu için, çocuğun babasından ücret talep edebilir.

2. Kocanın Hakları: Kocanın karısı üzerinde herhangi bir mali hakkı bulunmamaktadır. Karı kocanın birbirine karşı sevgi ve saygı ile davranması her iki tarafın birbirine karşı karşılıklı borçlarındandır.

Kadının ev işlerini yapmak zorunda olup olmaması, döneme, örf ve kadının dışarıda çalışıp çalışmamasına göre çözümlenecek bir meseledir. Burada bütün dönemlere, bütün bölgelere ve bütün ailelere yönelik değişmez bir kural konulamaz. Belki bunu belirlemek, her dönemde ailenin ve sosyal çevrenin durumu dikkate alınarak yapılmalıdır. (*İlmihal, Diyanet İşleri Başkanlığı*)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ

“Erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi, örfe uygun şekilde kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır. Erkeklerin kadınlar üzerinde hakları bir derece daha fazladır.”

Bakara 2/228

Hak ve vazifeleri teker teker saymak yerine bir genel çerçeve veren bu ayette yer alan üç kayıt, kadın haklarının mahiyeti, derecesi ve değişme kabiliyeti açısından büyük önem arz etmektedir:

1- Kadın haklar bakımından erkeğe mutlak anlamda eşit değildir; her ikisinin hakları arasındaki nispet “benzerlik ve denklik” tir.

2- Nasların değişmez kıldıklarının dışında kalan hak ve vazifelerin değişim ve dengesi sosyal şartlara ve kamu vicdanındaki meşruiyet ölçülerine/ma’rûfa göre ayarlanabilecektir.

3- Hak ve vazifeler karşılaştırıldıkları zaman erkeklerin haklarında bir derecelik fazlalık bulunduğu görülecektir. İslâm insan ve kul olmaya bağlı hak ve vazifelerde kadınlarla erkekleri eşit kılmıştır. İrade gücü dahil olmak üzere kadınla erkeğin psikolojilerinde farkların bulunduğu inkar edilmemektedir. İki cinsin fizyolojik ve biyolojik yapıları da birbirinden farklıdır. İstisnaları bulunmakla beraber genellikle evin geçimini sağlamada ağır yük ve temel rol de erkeğe aittir. İşte bu temel ve değişmez farklılıklara dayalı olarak erkeklere bir derece fazla hak verilmiştir. Bu hak, Nisâ suresinde (4/34) açıklanan “koruma ve yönetme”/kavvâmlık hakkıdır.

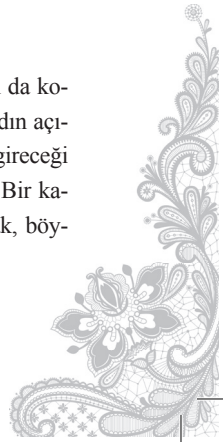
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَيُّمَا امْرَأَةً مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ

“Kocasını memnun ederek ölen kadın cennetlidir.”

Tirmizî, Radâ`, 10.

Şu ölümlü dünyada aile yuvasında huzuru yakalamak, erkeğin karısını, kadının da kocasını mutlu etmeye çalışmasıyla mümkündür. Bu hadis-i şerifte, konuya sadece kadın açısından bakılmakta ve kocasını kendinden hoşnut ederek ölen bir kadının cennete gireceği belirtilmektedir. Cennet herkesin elde etmeyi düşlediği sonsuz mutluluk yuvasıdır. Bir kadın için bunun yolu, hayat arkadaşıyla güzel ve tatlı bir hayat sürmeyi hedef almak, böylece hem onu hem de kendini mutlu etmektir.

Dini Bilgiler

KADINLARIN HATİBİ ESMA (R.A)

Ashab-ı Kiram'dan Esmâ bint. Yezid adında bir hanım vardı. Çok güzel konuşurdu. Bir gün hanım sahabiler Esmâ'yı aralarında temsilci seçerek Peygamber Efendimiz'e gönderdiler. Merak ettikleri bir konuyu ondan öğrenmesini istediler.

Esmâ Peygamber (a.s)'ın huzuruna giderek şunları söyledi:

"Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Ben kadınlar tarafından gönderilen bir elçiyim. Allah Teâla seni bütün erkeklerle ve kadınlara peygamber göndermiştir. Biz sana ve senin Rabbine iman ettik. Fakat biz, kadınlar olarak, sizin evlerinizde kapanıp kalıyoruz. Sizin cinsi isteklerinizi tatmin ediyoruz. Siz erkekler ise Cuma namazı kılmak, camilere ve cemaatlara gitmek, hastalara gidip hatır sormak, cenazelerde bulunmak, defalarca hac gibi üstünlüklerle bizi geçmiş durumdasınız. Şurası da muhakkak ki erkek kısmı hac veya umre etmek, kafirlerle savaşmak üzere evinden çıktığı zaman mallarınızı biz koruyor, iplik eğirip elbiselerinizi dokuyor ve çocuklarınızı besliyoruz. O halde biz kadınlar, o hayırlı işlerin ecir ve sevabında sizlere ortak olamaz mıyız?"

Doğrusu Esmâ çok güzel konuşmuştu. Efendimiz, onu sonuna kadar dikkatle dinledikten sonra yanında bulunan sahabilere dönerek:

"Siz, bir kadının dini konulardaki sorularını bundan daha güzel ifade ettiğini hiç duydunuz mu?" diye sordu. Sonra da Esmâ'ya şunları söyledi:

"Ey Hanım! Şunu iyice anla ve seni gönderen hanımlara anlat ki, kadın kısmının kocasıyla iyi geçinip onun hoşnutluğunu kazanması, saydığın o değerli ibadetlerin hepsine denk olur."

Esmâ bu cevabı alınca çok sevindi ve "La ilahe illallah" diyerek oradan ayrıldı.

Kadınların hatibi diye tanınan ve katıldığı Yermuk Savaşı'nda, söktüğü çadır direği ile dokuz Bizanslıyı öldüren Esmâ Hatun'un Müslüman kadınlara getirdiği bu mesaj çok önemlidir. Demek ki bir kadın, kendine düşen görevleri yerine getirmekle, erkeklerin bin bir zahmetle yaptığı birçok ibadeti bizzat yapmış gibi sevap kazanır. (Riyazu's-Salihin Tercüme ve Şerhi)

Bu dünya, Allah'ın ya rızasının ya da gazabının kazanıldığı yerdir. Neyi kazanacağımız ise Yunus'un dediği gibi bir niyet ve aşk meselesidir:

*Gönül nice berkitmeye dost iline giden yola
Aşık kişiler canını bu yola harcetse gerek
Can neye ulaşır ise akıl da ona harcolur
Gönül neyi sever ise dil onu şerh etse gerek*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Sana Allah yolunda ne harçayacaklarını soruyorlar. De ki: Maldan harcadığınız şey, ebeveyn, yakınlar, yetimler, fakirler ve yolcular için olmalıdır. Şüphesiz Allah yapacağınız her hayrı bilir.”

Bakara 2/215

Kur’an-ı Kerim ve hadislerle diğer İslami kaynaklarda hayır kelimesinin, başta mali fedakarlıklar olmak üzere her türlü yardım severliği ifade eden bir anlamda kullanılması ve Müslümanların bu tür faaliyetlere ısrarla teşvik edilmesi neticesinde erken dönemlerden itibaren Müslüman fertler arasında güçlü bir hayırseverlik ve dayanışma ruhu geliştirdiği gibi sivil ve resmi kişi veya kuruluşlarca da, başta vakıf müessesesi olmak üzere birçok hayır kurumu ve eseri meydana getirilmiştir. Bu ayette geçen iki hayır kelimesinden ilki “mal varlığı”, ikincisi de mutlak olarak Allah rızası için yapılan “iyilik” anlamını taşır. Burada ve diğer ilgili ayetlerde görüldüğü gibi Kur’an-ı Kerim maddi ve manevi ilgide ana babayı en başta göstermiş; insanın görevlerini sıralarken Allah’a kulluk görevinin ardından ana babaya iyiliği zikretmiştir. Bundan anlaşıldığına göre bütün hayırların en faziletlisi ve Allah nezdinde en değerli olanı, ana baba için yapılan harcamalardır (İsrâ 17/23-24).

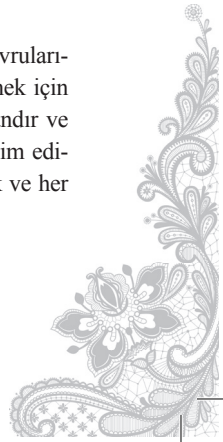
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ، دِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَىٰ عِيَالِهِ، وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ
عَلَىٰ ذَاتِبَيْتِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَىٰ أَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Bir kimsenin harcadığı paraların en değerlisi ailesinin ihtiyaçlarına harcadığı para, Allah yolunda cihad etmek için beslediği atına harcadığı para ve bir de beraberce Allah yolunda cihad ettiği arkadaşlarına sarf ettiği paradır.”

Müslim, Zekât, 38.

Hız. Peygamber, önce aile fertlerinden başlamasına dikkatimizi çekmekte ve yavrularının namuslu yetişmesi için onlara para harcayan, onları başkalarına muhtaç etmemek için uğraşan kimsenin en büyük sevabı alacağını belirtmektedir. Mademki herkes çobandır ve herkes kendisine emanet edilen sürüden sorumludur, o halde kendisine bir aile teslim edilen kimse her şeyden önce onların rahatını düşünecek, onları aç açık bırakmayacak ve her fırsatta onları nasıl mutlu edeceğini hesaplayacaktır.

HELAL RIZIK ARAMA GAYRETİ

Bir gün Hz. Peygamber'in yanına, Medineli Müslümanlardan fakir bir adam geldi ve yiyecek bir şeyler istedi. Resûlullah ona: "evinde hiç eşya yok mu?" diye sordu.

Adam: "Bir kısmıyla örtündüğümüz, bir kısmını da yere serdiğimiz bir bez ve bir de su kabımız var."

Efendimiz ona "Onları bana getir!" buyurdu. Adam bez parçası ile su kabını getirdi. Peygamber Efendimiz onları eline aldı ve etrafındakilere:

"Bunları kim satın almak ister?" diye seslendi.

Ashaptan biri, bir dirheme alabileceğini söyledi. Hazret-i Peygamber:

"Artıran yok mu?" diye birkaç defa seslendi ve iki dirhem veren bir sahabeye onları sattı. Parayı fakir sahabeye uzatarak:

"Bunun bir dirhemiyile ailene yiyecek al, kalan parayla da bir balta satın alıp bana gel!" buyurdu.

Adamın getirdiği baltaya, Efendimiz kendi elleriyle bir sap taktı ve adama şunları söyledi:

"Haydi şimdi git, bununla odun kes ve sat! On beş gün çalış, sonra yanıma gel!"

Fakir adam on beş gün sonra Peygamber Efendimiz'in yanına geldi. On dirhem kazanmış, bu parayla kendine ve ailesine elbise ve yiyecek almıştı.

Peygamber Efendimiz bu hususu çok takdir ederek şöyle buyurdu:

"Dilenciliğin, kıyamet günü yüzünde bir leke gibi görünmesindense, böylesi senin için daha hayırlıdır..." (*Ebû Dâvud, Zekât, 26/1641; İbn-i Mâce, Ticârât, 25*)

Efendimiz Müslümanların tembel, gevşek, miskin, uyuşuk olmalarını istememiş, bu olayda da görüldüğü üzere odun kesip satmak suretiyle de olsa çalışıp kazanmaya gücü yeten bir kimsenin başkasından istemesini asla hoş görmemiştir.

Bu bilinci kazanan ashap sadece geçimlerini sağlamak için değil, tasaddukta bulunmak için de alın teri dökmüşlerdir. İnfak ayetleri nazil olduğunda, hiçbir dünyalığa malik olmayan fakir sahabeler de bu ayetlerin kapsamına girebilmek için odun kesmiş, satmış ve infakta bulunmuşlardır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler.”

Bakara 2/274

Cemiyet hayatının düzgün, dengeli ve insanca yürüyebilmesi için çok önemli bulunan temel kural ve tedbirden birisi olan infak ve sadaka bu ayette canlı ve açık bir üslupla ortaya konmuştur. Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan bu fedakârlık başka bir ayette ise şöyle anlatılmıştır: *“Onlar rablerinin rızasını elde etmek için sabreden, namazı dosdoğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda gizli açık harcayan, kötülüğü iyilikle savan kimselerdir. İşte dünya hayatının güzel sonu (cennet) sadece onlarındır.”* (Rad 13/22).

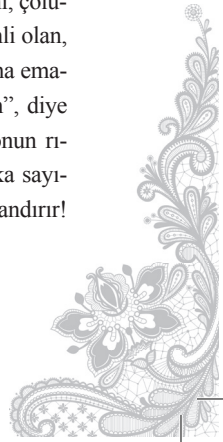
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَجْرَتْ
عَلَيْهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ

“Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiği lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın.”

Buhârî, İmân., 41, Cenâiz 36; Müslim, Vasıyyet, 5.

Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için büyük paralar, servetler harcamak şart değildir. Çoğu kimsenin önemsemediği bir işi yaparak da Allah rızası kazanılabilir. İnsan eşini, çocuğunu sevindirirken, onlarla gülüp oynarken bile sevap elde edebilir. Önemli olan, “Rabbim ben eşimi mutlu etmek, çocuklarımı sevindirmek istiyorum. Sen onları bana emanet ettin. Ben de senin emanetine saygı duyuyor, onlara karşı görevimi yapıyorum”, diye düşünebilmektir. Çocuklarına bir yiyecek, giyecek alırken Allah'ı düşünmek ve onun rızasını elde etmeyi istemektir. Şakalaşırken eşin ağzına verilen bir lokma bile sadaka sayılırsa, ailesinin ihtiyaçlarına sarf ettiği paralar kim bilir insana ne büyük sevaplar kazandırır!

MİRASÇILAR MİRASTAN MAHRUM EDİLEBİLİR Mİ?

Kişi, mirasçısını mirasından mahrum etme hak ve yetkisine sahip değildir. Ancak vârisin murisini öldürmesi, farklı dinlerden olmaları gibi mirasçılığa engel haller bulunması durumunda mirasçı mirastan mahrum kalır (Mevsilî, *el-İhtiyâr; İstanbul, ts. , V, 792, 821-822*).

Çocuklar anne-babanın gönlünü incitecek, sevgi ve gönül bağını koparacak olan isyan, eziyet ve hakaret gibi olumsuz duygu ve davranışlarda bulunmuşlar veya görevlerini yapmamışlarsa, dinen sorumlu olurlar. Ama bu yanlışlıkları veya görevlerini yapmamaları onların mirastan mahrum bırakılmalarına dinen sebep teşkil etmez. Çünkü İslam'da sorumluluklar bireyseldir. Herkes kendi görevini yapıp-yapmadığının hesabını Allah'a verecektir (Necm, 53/38-41).

Bu itibarla, anne-babanın hangi sebeple olursa olsun çocuklarını mirastan mahrum etmek için evlatlıktan reddetme, bu hususta vasiyette bulunma gibi tasarruflarda bulunması caiz olmaz.

Cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Sa'd İbni Ebu Vakkas (r.a) şöyle dedi: Veda Haccı yılında (Mekke'de) yakalandığım şiddetli bir hastalık dolayısıyla Resûlullah ziyaretime geldi. Ona:

– Yâ Resûlallah! Gördüğün gibi çok rahatsızım. Ben zengin bir adamım. Bir kızımdan başka mirasçım da yok. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtayım mı? diye sordum.

Hz. Peygamber:

– “Hayır” dedi.

– Yarisını dağıtayım mı? dedim. Yine:

– “Hayır”, dedi.

– Ya üçte birine ne buyurursun, Yâ Resûlallah? diye sordum.

– “Üçte birini dağıt! Hatta o bile çok. Mirasçılarını zengin bırakman, onları muhtaç bırakıp da halka avuç açtırmaktan hayırlıdır. Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiği lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın” buyurdu.

Sa'd İbni Ebu Vakkas sözüne devamla dedi ki:

– Yâ Resulallah! Arkadaşlarım gidip de ben kalacak mıyım? (burada ölecek miyim?) diye sordum.

– “Hayır, sen burada kalmayacaksın. Allah rızası için güzel işler yaparak yükselceksin. Allah'tan öyle umuyorum ki, daha nice yıllar yaşayarak kimi insanlar (müminler) senden fayda, kimileri de (Kafirler) zarar görecekler.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا
أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Allah ve resulüne karşı hainlik etmeyin, emanetinizdeki şeylere de bile bile hıyanet etmeyin.”

Enfal 8/27

Hıyanet “emanete riayet etmemek, genellikle sahibinin bilgisi dışında hak yemek, hukuku çiğnemek, ödev ve görevi hakkıyla yapmamak” anlamına gelir. Allah’a karşı kulluk ödevlerini yapmayanlar O’nun hakkını çiğnemiş, kullarına emanet ettiği yükümlülüklere hıyanet etmiş olurlar. Resûlullah aynı zamanda ilk İslâm toplumunun lideri ve devletinin başkanıdır. Onu hakkıyla desteklemeyenler, devlet surlarını yabancılara açanlar, şahsi menfaatlerini ümmetin menfaatine tercih edenler de ona hıyanet etmiş sayılırlar. İnsanlar arasında güvene dayalı alışveriş ve diğer ilişkilerde güveni kötüye kullananlar, başkalarının bilmeme ve görmemelerinden yararlanarak haklarını çiğneyenler de hemsinlerine hıyanet etmiş olurlar. Hıyanet ahlaki bir kusurdur, ayıptır, yerine göre günahır ve İslâm’da şiddetle yasaklanmıştır.

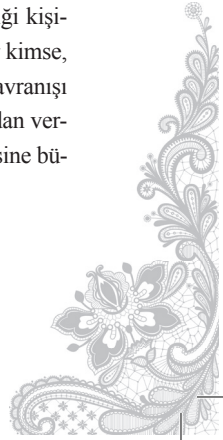
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يِقُوتُ

“Geçimini sağlaması gerekenleri ihmal etmek, insana günah olarak yeter.”

Ebû Dâvûd, Zekât, 45

Bir kimse Allah’a, insanlara ve diğer yaratılmışlara karşı bütün görevlerini titizlikle yapsa, yaşadığı sürece hiç günah işlemese, ama sadece ve sadece geçimini üstlendiği kişilere olan görevini ihmal etse, işte bu ihmali ona büyük günah olarak yeter. Böyle bir kimse, bakmakla yükümlü olduğu şahıslara harcayacağı parayı fakirlere dağıtsa bile, bu davranışı onun günahını azaltmaz. İnsanın geçimini üstlendiği kimselerin nafakasını aksatmadan vermesi farzdır. Farzların sevabı, nafil ibadetlerle ölçülemeyecek kadar fazladır. Böylesine büyük sevaplar kazandıran bir görevin ihmâli de o nispette büyük bir günahır.

KORUNMASI GEREKEN TEMEL DEĞERLER

Allah Teâla'nın insanoğluna ihsan ettiği her şey birer emanettir. Mal emanettir. Can emanettir. Sıhhat emanettir. Gönül meyvesi olan evlat emanettir. Eş emanettir. Din kardeşleri, müminler birbirine emanettir. Bizlere düşen bu emanetleri, rabbimizin istediği istikamette en güzel bir şekilde değerlendirebilmek ve onları ahiret sermayesi haline getirebilmektir. İnsan hayatında huzur ve saadetin başka yolu da yoktur.

Mal emanettir; meşru dairede kullanılıp ahiret sermayesi yapılabildiği takdirde kişinin huzur ve saadetine vasıta olur.

Peygamber Efendimiz'in: *"Ölüp de pişman olmayacak hiçbir kimse yoktur"* buyurması üzerine ashap: *"Onun pişmanlığı nedir Yâ Resûlallah?"* diye hayretle sorunca Efendimiz şu karşılığı verdi:

"Faziletli bir kişi ise, bu halini daha fazla artırmamış olduğuna; fâsik bir kimse ise, o kötülüğünden vazgeçmemiş olduğuna pişman olacaktır." (Tirmizî, Zühd, 59)

Can emanettir; kişi bu emaneti takva bilinci içerisinde değerlendirdiği takdirde, ebedi huzur ve saadete ulaşabilir.

Beden ve ruh sağlığı bir emanettir. Efendimiz, insanoğlunun sıhhat nimeti konusunda genellikle, gaflete düştüğünü şöyle haber vermektedir: *"İki nimet vardır ki, insanların çoğu bunları değerlendirmekte aldanmıştır: Sıhhat ve boş vakit."* (Buhârî, Rikâk, 1)

Çocuklarımız emanettir. Bir bahçıvanın bahçesindeki tüm çiçeklere itina gösterdiği gibi çocuklarımızın hiçbirini ihmal etmemeliyiz. Zira bu terbiye farkından dolayıdır ki, aynı yaştaki iki çocuktan biri kediye taş atarken, diğeri ona süt vermektedir. Diğer taraftan, Cenâb-ı Hak evlat nasip etmediyse ilahi bir takdir deyip halimize razı olmamız gerekir. Zira düşünmek lazımdır ki, Resûlullah (a.s) Efendimiz'in Hazret-i Ayşe validemize çok ayrı bir muhabbeti olduğu halde, ondan bir evladı dünyaya gelmedi. Lakin Ayşe Validemiz hiçbir zaman bunun sıkıntısına duçar olmadı. Bütün ashab-ı kiram ve kıyamete kadar gelecek bütün ümmet-i Muhammed onun evlatları oldu.

Cenâb-ı Allah kıyamet günü zerrelerin hesaba konulacağını bildirerek şöyle buyurmaktadır:

"Her kim zerre kadar hayır işlemişse onu görecektir. Her kim de, zerre kadar şer işlemişse onu görecektir." (Zilzâl 99/7-8)

Yani kıyamet günü bütün emanetlerin ince ince hesabı sorulacaktır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم
مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size cimriliği telkin eder. Allah ise size katından bir mağfiret ve bir lütuf vaad eder. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir.”

Bakara 2/268

İnsana dışarıdan gelen ve onu yönlendiren düşünce ve duyguların iki önemli kaynağı ya Allah'tır veya şeytandır. Allah'tan güzel duygular ve düşünceler gelir. Bunlarla O, kuluna, doğru yolu bulması, iyiyi ve güzeli hayatında gerçekleştirmesi için yardım eder. İnsan ve cin şeytanları ise insanoğlunu, Allah yolundan ve rızasından uzaklaştırmak için gayret eder. Onun aklına olmadık düşünceler, kalbine de olumsuz duygular sokarlar. İnsanoğlu bu iki zıt yönlendirme arasında doğru olana kulak verip onu rehber edinmekle yükümlüdür. Allah, insana bağışlama ve lütuf vaat eder, bu vaade mazhar olmayı sağlayacak duygu ve düşünceleri; yani hikmeti ilham eder. Şeytan ise insana cimrilik, bencilik, yoksulluk korkusu, çirkin ve kötü, gayri insani ahlaksızlıkları telkin eder.

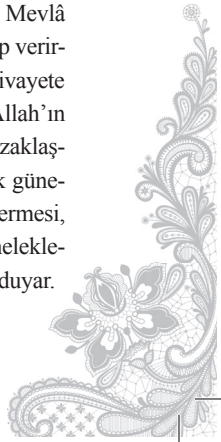
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا:
اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا

“Her Allah'ın günü iki melek iner. Bunlardan biri: Allah'im! Malını verene yenisini ver! diye dua eder. Diğeri de: Allah'im! Cimrilik edenin malını yok et! diye beddua eder.”

Buhârî, Zekât, 27; Müslim, Zekât 57.

Veren ve alan Allah Teâla'dır. Sadece canı değil, malı da alıp veren O'dur. Yüce Mevlâ yapacağı ve yaratacağı her işi melekleri vasıtasıyla yapar. Malı ve malın bereketini alıp verirken de melekleri aracı kılar. Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'indeki (V, 197) daha geniş rivayete göre, her gün güneş doğarken, güneşin iki yanında iki melek yer alır ve insanları Allah'ın rahmetini kazanmaya davet ederler. İhtiyaçlara yetecek az malın, insanı Allah'tan uzaklaştıran çok maldan daha hayırlı olduğunu ifade ederler. Güneş batarken yine iki melek güneşin iki yanında durarak -Hadis-i Şerifte belirtildiği gibi- malını harcaya yenisini vermesi, harcamayıp cimrilik edenin de malını telef etmesi için Allah'a beddua ederler. O meleklerin gür sesini, sadece insanlar ve cinler duymaz. Onların dışındaki bütün mahlûkat duyar.

CİMRİLİK

İnsanın aklını çelmeye çalışan şeytan insanı sürekli fakirlikle korkutur bu durum ayette şöyle ifade edilir: “*Şeytan sizi fakir düşersiniz diye korkutur da cimriliğe ve her türlü hayasızlığı, ahlaksızlığı yapmaya teşvik eder*” (Bakara 2/268).

Mevlana Hazretleri, bu korkutmaların manasızlığını, Feridüddin Attar Hazretleri’nden naklettiği şu kıssa ile anlatır: Hindistan’ı fethinden sonra, Gazneli Mahmud hizmetine birini aldı ve ona oğlu gibi davrandı. Onu tahtına oturttu, orduya kumandan tayin etti. Lakin o Hintli hizmetkar bunca lutfâ mazhar olduğu halde, yana yana ağlamakta, gözyaşları dökmekte idi. Sultan Mahmud ona: “Ey mübarek çocuk!” dedi. “Neden ağlıyorsun? Elde ettiğin devlet, şeref, büyüklük neden tatsızlaştı? Sen padişahlar padişahı ile dost olmuştun, aynı tahta oturmuşsun.”

Çocuk dedi ki: “Ben kendi yurdumda, kendi şehrimde iken annem, beni her zaman seninle korkuturdu. Bana kızdığı zaman: ”Seni Arslan Mahmud’un eline düşmüş göreyim!” derdi.” Babam da annemin bu korkutmalarına kızar, “Bu ne hiddet, bu ne ağır beddua! Çocuğuna başka bir beddua bulamıyor musun ki, böyle kötü, böyle kahredici dileklerde bulunuyorsun? Hanım! Sen pek merhametsizsin” diye sızlanırdı.

Ben ise annemle babamın bu sözlerine şaşırır kalırdım. Gönlüme bir korku düşerdi. Acaba Sultan Mahmud: Nasıl cehennem huylu, yakıcı, kırıcı bir adam ki ölümle, belalarla adı anılıyor? Kötülöklere ve zulme örnek olarak gösteriliyor? Daima senin korkunla titrerdim; kereminden, insanlığından ve büyüklüğünden gafil idim, haberim yoktu. Annem nerede? Gel-sin de beni şimdi taht üstünde görsün!”

Hazret-i Mevlana anne-babanın yanlış telkinlerini, şeytanın vesveselerine benzeterek, bu kıssayı şöyle tabir eder: “Ey gafil, kişi! Senin fakirliğin, yoksulluğun aslında senin Mahmud’undur. Nefsani duyguların seni daima Mahmud ile korkutmaktadır. Sen bu yüce Mahmud’un şefkatini, merhame-tini bilseydin “işin sonu hayır ola” derdin. Şeytanın seni fakirlikle korkut-masına aldırma! Sen fakirliğe, yoksulluğa av olur, kendini ona kaptırırsan, o Hintli çocuk gibi kıyamet günü sevinç gözyaşları dökersin.”

Şeytanın korkutmaları da bu gafil annenin korkutmaları gibidir. Şeytan fakirlikle korkutur. Halbuki asıl korkulacak fakirlik, mahşer yerindeki fakirliktir. Cimrilik ise insanı mahşer yerinde fakir bırakır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا
 أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını Allah yolunda harcıyıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimseler var ya, onların Allah katında has mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur, üzüntü de çekmeyeceklerdir.”

Bakara 2/262

Mali yardımın, infak ve sadakanın Allah rızası için yapılmış olmasının kesin işareti, yardım yapılan kimseden hiçbir menfaat beklememek, onu yardım sebebiyle minnet altında tutmamak, incitmek, hiç böyle bir şey olmamış gibi davranmaktır. Büyük ecir bu şekilde davrananlar alacak, korku ve üzüntüden kurtulma saadeti de bunların olacaktır.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

“Veren el alan elden hayırlıdır.”

Buhâri, Zekat, 18, Nafakât 2; Müslim, Zekat, 94-97, 106, 124.

Üstteki el, alttaki elden hayırlıdır diye de ifade edebileceğimiz hadiste, Resûlullah Efendimiz yoksullara yardım eden kimselerin, o yardımı kabul edenlerden daha değerli olduğunu belirtmektedir. Hadisimizdeki “veren el, alan el” sözü, şahısları temsil etmektedir. Çalışan, kazanan ve malını Allah rızası için dağıtanlar, çalışmayıp dilenen şahıslardan üstündür. Çalışıp verenleri en üst derecede kabul edersek, el açıp dilenmeyen iffetli kimseler onlardan hemen sonra gelir. Daha sonra dilenmemekle beraber, fakir oldukları için yapılan yardımları kabul edenler gelir. En aşağıda ise, dilenmekten çekinmeyenler ile malını muhtaçlara vermeyenler gelir.

GAFLETE DALMA

Mesnevi'de üç balığın hikayesi ile ahiretten gaflet durumu şöyle anlatılır: Avcılar gölde üç balık gördü. Balıklardan akıllı olanı, çalışıp çabaladı sahili selamete erişti. Kendi kendine dedi ki: "Diğer şu iki gafil balıkla istişare etmeyeyim; muhakkak ki bunlar, gücümü kuvvetimi gevşetirler. Bunların boğazlarına düşkün olmaları, yem ve yiyecek sevgisi, tembellikleri ve bilgisizlikleri, bana da sirayet eder."

Danışacaksan bir diri ile danış ki seni de diriltsin. O balık, gölden uzaklaştı denizin yolunu tuttu. Çok zahmetler çekti fakat sonunda selamete kavuştu. Nitekim akıllı kişi, nefsin ve şeytanın tuzaklarından kaçır. Ne kadar zor ve meşakkatli olursa olsun, tembellik etmez. Ahiret meşakkatının, dünya meşakkatinden kat kat ağır olduğunu bilir.

Derken, balıkçılar ağı getirdiler. Yarım akıllı balık bunu görünce: "Eyvah!" dedi. "Ben fırsatı kaçırdım; nasıl oldu da akıllı arkadaşşa yoldaş olmadım! Lakin, şu anda onu düşünmeyi bırakayım da kendi kendime bir çare bulayım. Ben, şimdi kendimi ölü göstereyim! Suyun üstüne çıkayım; karnımı yukarı döndürüp sırtımı suya çevireyim de öyle durayım! Kendimi ölmüş göstererek suya bırakıvereyim; ölümden önce ölmek, azaptan emin olmaktır!"

Balık dediği gibi yaptı; sanki ölmüş gibi karnını yukarıya çevirdi. Avcılar hayıflanıyorlardı: "Yazık!" diyorlardı. "En iyi balık ölmüş!" Usta bir balıkçı onu tuttu: "Tüh, yazıklar olsun; ölmüş!" diye onu suya attı.

"Ölmeden evvel ölüünüz."

"Hesaba çekilmeden evvel kendinizi hesaba çekiniz." tavsiyeleriyle, kişi hayatta iken nefsinin hesaba çekebilirse, ahiretteki hesabı kolaylaşır.

Geriyeye ahmak balık kalmıştı. Canını kurtarabilmek için sağa-sola sığıyordu. Derken, balıkçıların ağına takıldı. Ateş üstünde, bir tavanın içinde ahmaklığı yüzünden yanmaya, kızarmaya mecbur oldu. Allah'a ve O'nun peygamberlerinin getirdiği dine inanmayanlar da ahmaklıklarından, cehennemde böyle olacaklardır!

O, yakıp kavuran ateşin harareti ile yanıp yakılırken akl-ı selim ona: "Sana bir haberci ve ikaz edici gelmedi mi?" diyordu.

Ahmak balık o işkencenin, o belanın içinde, ahirette kafirlerin diyecekleri gibi: "Evet, geldi!" diyordu.

Yine o balık diyordu ki: "Bu boyun kıran mihnetten, bu işkenceden, yani tava içinde kızarmak azabından kurtulsam, denizden başka bir yeri yurt edinmem; gölde, gölcükte yurt tutmam!"

Gafil insan da, ahirette azap ile karşılaşınca dünyadaki tembelliği, gafleti ve ahmaklığı için çok pişman olacak lakin bu nedamet hiçbir fayda vermeyecektir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَّ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ
رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ

“Herhangi birinize ölüm gelip de: Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam! demesinden önce, size verdiğimiz rızıktan harcaın.”

Münafıkun 63/10

Kur’an’da, dünyaya aşırı düşkünlük göstermenin tehlikelerine ve dünya hayatının varlık sebebi olan sınavın icaplarından olarak insana bazı şeylerin cazip gösterildiğine sık sık değinilir. Ayetten açıkça anlaşıldığı üzere, kişiye yüklenen görev, onun ailesiyle ilgilenmemesi, kazanç sağlayıcı işlerle meşgul olmaması değil, hayatın tabii akışı içinde ve insanın doğasının bir gereği olarak zaten gösterilmekte olan bu ilgi ve meşguliyetin, hayatın gerçek anlamını unutturacak ve Allah’a kul olma bilincini yitirmeye yol açacak bir sapmaya yol açmamasıdır. (bk. Âl-i İmrân 3/14; Enfâl 8/28; Sebe’ 34/37; Tegabün 64/14) İnsan kendisini dünya telaşının anaforuna kaptırırsa, ahiret için bir şeyler yapmak gerektiğine inansa bile, henüz önünde uzun bir ömür bulunduğunu düşünüp varlık amacına ilişkin görevlerini ilteriye erteleme gibi yanılgılara kapılır. Değişmez gerçek olan ölümle yüz yüze geldiği zaman ise kendisine ek süre verilmesi için yalvarır. Ama sınav süresi dolmuş, artık sıra değerlendirilmeye gelmiştir

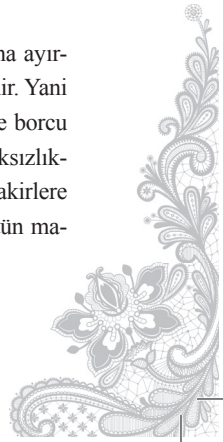
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

خَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ غِنَى

“Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilir.”

Buhâri, Zekat 18, Nafakât, 2; Müslim, Zekat, 94-97, 106, 124.

Hadis, insanın bakmakla yükümlü olduğu kimselere harcayacağı parayı bir yana ayırdıktan sonra arta kalan maldan vereceği sadaka daha makbuldür anlamına gelmektedir. Yani sadaka veren şahsın kendisi ve ailesi muhtaç durumda olmamalıdır. Ayrıca kimseye borcu da bulunmamalıdır. Zira borcu varken sadaka vermeye kalkmak alacaklıya karşı haksızlıktır. Verilen o sadaka kendisinin değil, alacaklının hakkıdır. Bir kimse bütün malını fakirlerle dağıtma yetkisine sahiptir. Fakat daha sonra muhtaç duruma düşebilir ve keşke bütün malını vermeseydim, diye yaptığı hayırdan pişmanlık duyabilir.

İNFAK

Kur'an-ı Mübin, diğer yükümlülüklerde olduğu gibi, infak konusunda da tedrici bir yol takip etmiştir. Fakat infak konusunda tedricilik uygulaması, namaz, oruç, cihad emirleri, içki ve faiz yasağı gibi birçok yükümlülükte azdan çoğa doğru bir seyir izlerken, infak konusunda tam tersine çoktan aza doğru bir seyir izlemiştir.

Hz. Peygamber tarafından zaman zaman yeniden düzenlenen zorunlu infak miktarı en sonunda 1/40 oranında istikrar buldu. Bu kırkta bir oranı sahabe tarafından “*hadd-i mutlak*” veya “*hadd-i a'la*”/maksimum sınır olarak anlaşılmayıp, “*hadd-i edna*”/minimum sınır olarak anlaşılmış olmalı ki, Hz. Ali kırkta bir oranına “cimrilerin zekatı” demiştir. Demek ki, zekatta alt sınır tayin etmenin anlamı “Alt sınır bu, bundan ötesi ise Allah’a olan imanınızın/güveninizin derecesine kalmış” demektir.

İnfak yapmak bir fırsat olarak görülmeli ilk anda yapılmaya gayret etmelidir. Bu husus şu kıssada ne de güzel anlatılır: Bir derviş, Hasan-ı Basri Hazretleri’nden bir şey istemişti. O da hemen ayağa kalkıp gömleğini çıkardı ve dervişe verdi.

“Efendim, eve gidip oradan bir şeyler verseydiniz olmaz mıydı?” dediler. Hazret şu cevabı verdi: “Bir defasında ihtiyaç sahibi biri mescide gelip; “Karnım aç!” demişti. Biz gaflet edip hemen yiyecek getirmedik. Sabah namazına geldiğimizde bir de baktık ki, zavallı ölmüş. Kefenleyip defnettik.

İşte o gün: “Bundan sonra bir ihtiyaç sahibini gördüğümde onu bekletmeyeceğim, hemen ihtiyacını görecekim” diye yemin ettim.

Şeyh Sâdî der ki:

*Para yağmakla yükseleceğini sanma
Duran su fena kokar ve kurur
Sürekli bağışlamaya ve akıtmaya çalış
Akan suya gök yardım eder; yağmur yağdırır
Sel gönderir, onu derya eder*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَ وَاسْأَلُوا
 اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

“Erkeklerin de kazandıklarından nasıpları var, kadınların da kazandıklarından nasıpları var. Allah’tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir.”

Nisa 4/32

Hz. Peygamber’in eşi Ümmü Seleme, “Ey Allah’ın elçisi! Erkekler savaşıyor, biz yaşamıyoruz, biz mirasta onların aldığı yarısını alıyoruz” diyerek açıklama istemişti. Yine aynı hanım ve başkaları, kadınların hicretlerinin Kur’an’da zikredilmemesi, bir erkek şahide karşı iki kadın şahidin gerekli bulunmasına paralel olarak amellerin karşılığının da böyle olup olmadığı gibi hususlarda aydınlanma ihtiyacında olduğunu belirtmişti. Bu tür tereddütleri giderici birkaç ayet gelmiş olup bunlardan birisi de açıklamakta olduğumuz ayettir (Tirmizî, “Tefsîr”, 5/8-9). “Erkeklerin de kazandıklarından nasıpları var, kadınların da kazandıklarından nasıpları var” cümlesi kadın hakları bakımından oldukça erken bir devirde ortaya konmuş bir inkılâp hükmü içermektedir.

Herkesin mümkün ve caiz olmak şartıyla dilediğini elde edebilmek için elinden gelen çabayı sarf etmesi, mahrum olduklarının ve sahip olduklarının farkında olması esastır. İnsanın sahip olduklarının kıymetini bilmesi gerekir. Gayret göstermesine rağmen elde edemediği önemli ihtiyaçlarının cemiyet tarafından karşılanması İslam dininin varlık sahibi müminlere yüklediği bir vazifedir. Allah’ın nimeti ve lütfu sonsuz olduğu için insanın başkalarına verileri değil, Allah’ın hazinesinde olanı O’nun lütfundan istemesi, beklemesi ve bunun için bizzat gayret göstermesi gerekir.

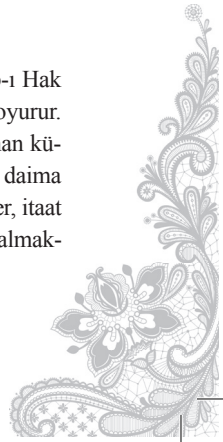
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ

“Kim insanlardan bir şey istemezse, Allah onu kimseye muhtaç etmez. Kim de tokgözlü olursa, Allah onu zengin kılar.”

Buhârî, Zekat 18, Nafakât, 2; Müslim, Zekat, 94-97, 106, 124.

İnsanlardan bir şey istemeyip sadece Allah’tan yardım bekleyen kulunu, Cenâb-ı Hak kimseye muhtaç etmez. Ona iffet ve kanaat duygusu verir. Böylece onu manen doyurur. Ona elindeki imkanla yetinmeyi öğretir. Bu asil ve değerli duygu, insanı hiçbir zaman küçültmez. Elindeki imkana kanaat etmeyenler ise, ne kadar varlıklı olurlarsa olsunlar, daima açgözlüdürler, doymak bilmezler. Zira nefis öyle bir şeydir ki, yuları çekilirse baş eğer, itaat eder. Dizginleri serbest bırakılırsa, sahibini peşinden sürükler; tehlikeli bataklıklara dalmaktan, korkunç uçurumlara atılmaktan geri durmaz.

SÂLEBE KISSASI

Medine Müslümanlarından olan Sâlebe'nin, mala-mülke karşı aşırı derecede hırsı vardı. Zengin olmak istiyordu. Bunun için Resûlullah'tan dua istedi.

Onun bu talebine Allah Resûlü (a.s) şöyle cevap verdi: “*Şükürünü eda edebileceğin az mal, şükürünü eda edemeyeceğin çok maldan hayırlıdır...*”

Bu ifâde üzerine isteğinden vazgeçen Sâlebe, bir müddet sonra hırsının yeniden depreşmesi ile tekrar Resûlullah (a.s)'a gelip: “*Ya Resûlullah! Dua et de zengin olayım!*” dedi.

Bu defa Hazret-i Peygamber şöyle buyurdu: “Ben senin için kâfi bir örnek değil miyim? Allah'a yemin ederim ki, isteseydim şu dağlar altın ve gümüş olarak arkamdan akıp gideceklerdi, fakat ben müstağni kaldım.”

Sâlebe, yine isteğinden vazgeçti. Fakat içindeki ihtiras fırtınası dinmiyordu. Kendi kendine: “Zengin olursam, fakir fukaraya yardım eder, daha çok ecre nail olurum!” şeklinde zannî bir sebebe sarılmış ve nefsinin şiddetli talebine yenilmiş olarak üçüncü kez Hazret-i Peygamber'in yanına gitti ve: “Seni hak peygamber olarak gönderene yemin ederim ki, eğer beni zengin erdse, fakir fukarayı koruyacak, her hak sahibine hakkını vereceğim!” dedi.

Nihayet bu kadar ısrar karşısında Allah Resûlü: “*Yâ Rabbi! Sâlebe'ye istediği dünyalığı ver!*” diye dua eyledi.

Çok geçmeden bu dua vesilesiyle Allah Teâla, Sâlebe'ye büyük bir zenginlik ihsan etti. Sürüleri dağı taşı doldurdu. Lakin o ana kadar “mescid kuşu” ifadesi ile vasıflandırılan Sâlebe, mal ve mülkü ile uğraşmaktan yavaş yavaş cemaati aksatmaya başladı. Gün geldi sadece Cuma namazlarına gelir oldu. Ancak bir müddet sonra Cuma namazlarını da unuttu.

Bir gün onun durumunu sorup öğrenen Allah Resûlü: “*Sâlebe'ye yarıklık oldu!*” buyurdular.

Sâlebe'nin gaflet ve cehaleti, bu yaptıklarıyla kalmadı. Kendisine zekat toplamak için gelen memurlara: “Bu sizin yaptığımız düpedüz haraç toplamaaktır!” deyip, daha evvel vereceğini vadettikleri şöyle dursun, fakir fukaranın ayetle sabit olan asgarî hakkını dahi vermekten kaçınacak kadar ileri gitti. Münafıklardan oldu.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي
بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

“Ey peygamberler! Temiz şeylerden yiyiniz ve iyi ameller işleyiniz. Doğrusu ben, sizin yaptığınız şeyleri hakkında bilmekteyim.”

Mü'minun 23/51

Bir yoruma göre aslında burada özellikle Hz. Muhammed'e hitap edilmekle birlikte, “tertemiz nimetlerden yiyip içmek, güzel işler yapmak” diğer peygamberlerin dinlerinde de bir yasa olduğu için ayette bütün peygamberlere yönelik bir hitap cümlesi kullanılmıştır (bk. *Râzî, XXIII, 104; Şevkânî, III, 548-549*). Tayyibât kelimesi, hem şer'î bakımdan yenilip içilmesi, kullanılması helal olan hem de saf, temiz ve sağlığa uygun olan nimetleri ifade eder (*Zemahşerî, III, 49*).

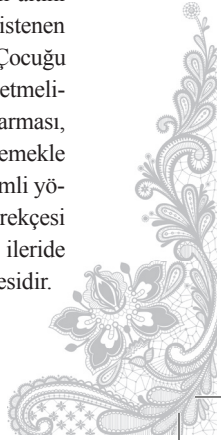
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَخَذَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ تَمْرَةً مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ، فَجَعَلَهَا فِي
فِيهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ كَيْفَ، إِرْمِ
بِهَا، أَمَا عَلِمْتَ أَنَا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ؟

Hz. Hasan sadaka edilen hurmalardan birini alıp ağzına atmıştı. Bunu gören Resûlullah (a.s): “Kığ/Kaka, kığ/kaka! At onu!. Bizim sadaka edilen şeyleri yemediğimizi bilmiyor musun?” buyurdu.

Buhârî, Zekat 60, Cihâd, 188; Müslim, Zekat 161.

Öncelikle bilinmelidir ki, Peygamber Efendimize ve ailesine sadaka ve zekat almak haram kılınmıştır. Öte yandan hadisimiz çocuk terbiyesi hususunda pek çok noktanın altını çizmektedir. Terbiye ve din eğitimi küçük yaşlarda başlar. Zira ağaç yaşken eğilir ve istenen şekli alır. Çocuğun körpe zihnine yapılan bir telkin, taşa yazılan yazı gibi kalıcı olur. Çocuğu terbiye etmenin şekli de önemlidir. Her şeyden önce çocuğa anlayacağı dille hitap etmelidir. Peygamberimiz o zamanlar çok küçük olan Hz. Hasan'ı “kaka, kaka!” diye uyarması, bu gerçeği göstermektedir. Resûlullah Efendimiz'in sevgili torununa “yeme onu!” demekle kalmayıp sadaka hurmasını neden yemeyeceğini açıklaması, terbiyenin bir başka önemli yönüdür. Zira çocuk bir şeyin kendisine neden yasaklandığını merak eder. Yasağın gerekçesi kendisine anlatılınca tatmin olur. Bir önemli husus da, “canım, bu daha çocuktur, ileride öğrenir” diye ihmal etmeden, hatanın görüldüğü yerde, uygun bir şekilde düzeltilmesidir.

Dini Bilgiler

DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ

Kur'an'da, “Allah sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez olarak çıkardı.” (Nahl 16/78) buyrulmaktadır. Böylece insanın öğrenmeye ve terbiyeye olan ihtiyacı dile getirilmiştir. Efendimiz (a.s) da bir babanın evladına güzel terbiyeden daha iyi bir miras bırakmış olamayacağını bildirerek hem terbiyenin insan hayatındaki yerini vurgulamış, hem de bu terbiyeyi kimin vermesi gerektiğini göstermiştir. “Çocuklarınıza ikram edin ve terbiyelerini güzel yapın” hadis-i şerifi ile insanın öldükten sonra geride bıraktığı en hayırlı şeylerden birinin, yetiştirdiği salih evlat olduğu hakkındaki peygamber sözü aynı hakikati vurgular.

Çocuklara bir inanç ve o inanca uygun değer yargıları kazandırılması ağırlıklı olarak okul öncesi döneme rastlar. Psikolojik verilere göre, kişinin değer ve tutum yapısı ilk altı yaşında oluşmaktadır. Bu bakımdan dini değerlerin oluşumunda ve korunmasında aile hayatı son derece önemlidir. Çocuğa aile içinde olumlu bir dini gelişim verilebilmesinin olmazsa olmaz şartı ise öncelikle sevgi ve güvene dayalı bir ilişkinin kurulmuş olmasıdır. Dini değerlerin bu ilişkiyi kuramamış kişiler tarafından ve korkutularak verilmesi çocuğun kişiliğinde hayat boyu kapanmayacak yaralara sebep olabilir. Çocuk, din konusunda olumsuz bir tavır takınmış veya aşın dini baskılarla anormal davranışlar gösteriyorsa, bunlardan birinci derecede anne ve babalar sorumludur.

Çocuklara değerleri öğretirken öncelikle onlara örnek olmak, sonra da onların yaş gelişimlerini dikkate alarak, hoşgörülle ve yasaklar konusunda alternatifler sunarak hareket edilmelidir. Rafi İbnu Amri'l-Gıfan anlatıyor: Henüz çocuk iken bir hurma ağacı taşlamıştım. Beni Resûlullah'a götürdüler. “Ey oğulcuğum, hurmayı niçin taşladım?” buyurdu. Ben: “Kamım açtı yemek için” deyince Resûlullah: “Yavrurum (bir daha acıırsan) hurmayı taşlama, altına düşenlerden ye!” buyurdu. Sonra başımı okşadı ve “Allah'ım (bu yavrurunun) karnını doyor!” diye dua etti.

Kendisine acıktığı zaman başkasına ait bir ağaçtan yemek yerine yere düşenleri yemesi öğretilen çocuk başkalarının malına zarar vermemeyi öğrenirken kendi açlığına ilgisiz kalınmadığını da görmektedir.

Mehmed Akif değerlerine sahip çıkan bir eğitim sisteminin yetiştireceği nesilleri Safahat'ında şöyle övmüş:

Fuhsu yok, içkisi yok, himmeti yüksek, gözü tok;

Şer'-i ma'sûma olan hürmeti bizlerden çok.

Böyle evlat okutan milletin istikbâli

Haklıdır almaya âgûsuna istiklâli.

(Şer'-i masum: Din; Âgûs: Kucak)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“Mektup Süleyman’dan gelmekte, rahmân ve rahîm olan Allah’ın adıyla başlamaktadır.”

Neml 27/30

Müfessirler Sebe’ ülkesinde hükümdar olan ve Kur’an’da adı anılmaksızın bahsi geçen kadının Belkıs bint Şürahbil olduğunu kaydetmektedirler (*Şevkânî, IV, 128*). Ancak kaynaklarda Yelkame bint el-Yeşrah b. Hâris veya Belkıs bint el-Hedahid b. Şürahbil, bir Habeş efsanesine göre Mâkedâ adlarıyla anıldığı da bildirilmiştir. Belkıs’ın kimliği hakkında kesin bilgi verilmemekle birlikte tarihçiler onun milattan önce X. yüzyılda yaşamış, Hz. Süleyman’la çağdaş bir Arap kraliçesi olduğunu söylemişlerdir (*Belkıs, DİA, V, 420*). Süleyman aleyhisselam, Hüdühüd’ün sözünün doğru olup olmadığını anlamak için yazdığı bir mektubu kraliçeye götürüp sonuçtan kendisini haberdar etmesini Hüdühüd’e emretti. Mektubun besmele ile başlaması ve Sebe’ halkının Süleyman’a teslim olmalarını istemesi, davetin hem siyasi hem de dinî olduğunu göstermektedir.

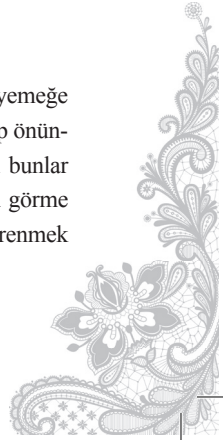
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: كُنْتُ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي: «يَا غُلَامُ، سَمِّ اللَّهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ»

Ömer b. Ebû Seleme şöyle dedi: Ben Hz. Peygamber’in himayesinde yetişen bir çocuktum. Yemek yerken, elim yemek tabağının her yanına giderdi. Bunun üzerine Resûlullah (a.s) bana şöyle buyurdu: “Oğul, besmele çek! Sağ elinle ye! Hep önünden ye!”

Buhârî, Et`ime, 2, 3; Müslim, Eşribe, 108.

Peygamber Efendimiz, bir çocuğa yemek adabını öğretmektedir. Bu çerçevede, yemeğe besmeleyle başlamalıdır. Yemeği sağ elle yemelidir. İnsan yalnız başına bile yese, hep önünden yemelidir. İşte bu ve benzeri dini görgü kurallarına büyükler dikkat ettiği gibi bunlar çocuklara da küçük yaştan itibaren öğretilmelidir. Müslümanlara yakışan, kendisini görme bahtıyarlığına eremediğimiz Peygamber Efendimizin her konudaki sünnetlerini öğrenmek ve hayatımızı o sünnetler ışığıyla aydınlatmaktır.

HAYIR VE ŞERRİN ALLAH'TAN OLMASI

“Hayır ve şer Allah’tandır”, demek bunları yaratan Allah’tır, demektir. Kula bakan yönüyle ise hayrı ve şerri irade eden, tercih eden kuldur. Bundan dolayı da insanlar hayır ve şer, iyi ve kötü bütün davranışlarından sorumludur.

Başka bir ifadeyle, “*âmentü*”de ifade edildiği üzere her Müslüman kade, hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna inanır. Yani âlemlerin yaratıcısı olan Allah Teâla hayrı da şerri de irade eder ve yaratır. Çünkü âlemde her şey onun irade, takdir ve kudreti altındadır. İnsan, hayrı da şerri de kendi iradesi ile kazanır. Allah’ın hayra rızası vardır, şerre ise yoktur. Hayrı seçen mükafat, şerri seçen ceza görecektir. Şerrin Allah’tan olması, kulun fiilinin meydana gelmesi için Allah’ın tekvîni iradesinin ve yaratmasının devreye girmesi demektir. Yoksa Allah kulların kötü filleri yapmalarından hoşnut olmaz, şerri emretmez, şerre teşrî iradesi ve rızâsı yoktur.

İslam alimlerine göre, Allah’ın şerri irade edip yaratması kötü ve çirkin değildir. Meselâ bir ressam, çirkin bir adam resmi yapsa, o zatı takdir etmek ve sanatına duyulan hayranlığı belirtmek için “ne güzel resim yapmış” denilir. Bu durumda resmi yapılan adamın çirkin olması, resmin de çirkin olmasını gerektirmemektedir. Allah’ın şerri yaratmasında birtakım gizli ve açık hikmetler vardır. Canlı ölüden, iyi kötüden, hayır şerden ayırt edilebilsin diye, Allah eşyayı zıtlarıyla birlikte yaratmıştır. Ayrıca insana şer ve kötü şeylerden korunma yollarını göstermiş, şerden sakınma güç ve kudretini vermiştir. Dünyada şer olmasa hayrın mânası anlaşılamaz, bu dünyanın bir imtihan dünyası olmasındaki hikmet gerçekleşmezdi

Öte yandan Allah’ın kudreti ile meydana gelen her işte ya kendimiz, ya başkaları, ya da toplum için birtakım faydalar bulunabilir. Bir şeyin şer olması bize göredir. Bir ayette bu husus şöyle açıklanmaktadır: “*Umulur ki, hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırdır. Ve yine umulur ki, sevdiğiniz bir şey de sizin için şerdir. Siz bilmezsiniz, Allah bilir.*” (Bakara 2/216)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قَدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ

“Varlıklı kimse, imkanına göre eşlerine nafaka versin; maddi imkanları dar olan da Allah’ın kendisine verdiği kadarından versin.”

Talak 65/7

Aile ilişkilerinin düzenli, hak ve hukuka dayalı yürümesi, harcamalarda dengenin gözetilmesi gibi iyi ve yararlı amaçlar etrafında bazı hükümleri açıklayan bu ayet ve bununla yakından ilgili olan iktisadi düzenin sağlam bir yapıda olması ve sağlıklı işleminin, medeniyetlerin varlık ve bekaları açısından ne kadar önemli olduğuna, böyle bir yapının kurulup geliştirilebilmesinin ise ancak davranışlarını Allah inancı ve ahlâk ilkeleriyle şekillendiren ve denetleyen bireyler yetiştirilmesine bağlı bulunduğuna ilişkin bir uyarı olarak değerlendirilebilir. Allah, her insan için farklı bir rızık takdirinde bulunmuştur. Aile reisi, israfı kaçmaksızın ve cimrilik yapmaksızın ekonomik durumuna göre aile bütçesini düzenlemelidir. Ailesinin ihtiyaçlarını giderdiği gibi ihtiyaç sahibi fakirlere de infak yapmayı da imkanları nispetinde ihmal etmemelidir.

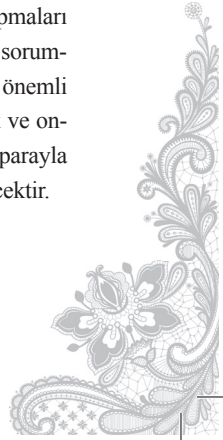
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ

“Erkek ailesinin çobanıdır ve onlardan sorumludur.”

Buhârî, Cum`a, 11; Müslim, İmâre, 20.

Erkeğin ailesine karşı hem maddi hem de manevi sorumluluğu vardır. Maddi sorumluluğu onların yeme, içme ve giyinme gibi ihtiyaçlarını karşılamak, bunun için helal lokma kazanmaya gayret etmektir. Öte yandan onlara inanmaları gereken din esaslarını, yapmaları gereken ibadet esaslarını ve uymaları gereken ahlak esaslarını öğretmek, aile reisinin sorumluluğu altındadır. Bu manevi ihtiyaçların onlara verilmesi maddi ihtiyaçlardan daha önemli ve önceliklidir. Zira bir insan fakirse, ailesine karşı sorumluluğu bir ölçüde düşecek ve onlara imkân ölçüsünde bakabilecektir. Fakat onların manevi eğitimlerini sağlamak parayla doğrudan ilgili olmadığı için omuzlarındaki bu sorumluluk hiçbir şekilde düşmeyecektir.

Dini Bilgiler

BABANIN SORUMLULUKLARI

Peygamber (a.s) bütün hayatını ibadetle geçirmek isteyen sahabelerini uyarırken “*Ailenin senin üzerinde hakkı var!*” demiş ve ebeveynin, bu hakkı ifa etmek için çalışırken ibadet ediyor gibi ecir kazanacaklarını da müjdelemiştir. Fakat ebeveynin mesuliyeti sadece ev halkının karnını doyurup sırtını giydirmek değildir. Efendimizin tavsiyeleriyle, kendisinden sonra evlatlarını başkalarına el açacak şekilde perişan bırakmamak ve onları güzel bir terbiye ile yetiştirmek de babanın vazifeleri arasındadır. Baba evine selamla girer, nezaketle davranır ve ev halkını adaletle idare eder. Efendimiz ailesi içinde adaletle riayet eden babaların kıyamet günü Rableri tarafından nurdan koltuklara oturtularak ağırılanacağını müjdelemiştir. Bu adaletin en önemli şartlarından biri kızlarla erkeklerin arasını ayırmamaktır. Peygamberimiz bebeklere merhamet, çocuklara sevgi ve ergenlere de anlayış gösterilmesi konusunda bizleri uyarılmış ve vakti geldiğinde gençlerin saygı ve uzlaşısı sonucu alınan bir kararla evlendirilmesini tavsiye etmiştir.

Pedagoji bilimi de aile içinde babanın rolü konusunda ciddi uyarılar yapar. Buna göre; babanın çocuğu ile ilişki kurma biçimi çocuğun kişiliğini etkilemektedir. Örneğin aşırı otoriter tavır ve ilgisizlik çocukların utanç ve çekingenlik gibi kişilik özellikleri geliştirebilmelerine neden olabilmektedir. İlgili ve sevgi dolu bir tavır ise çocukların sosyal uyum yeteneklerinin artmasına, liderlik özellikleri geliştirebilmelerine etki etmektedir. Babanın sağlıklı bir otorite sağlayamadığı, disiplinsiz ve aşırı hoşgörülü bir tutumda olması ise çocukların bazı uyum ve davranış bozuklukları yaşama olasılığını artırmaktadır.

Çocuğunun bakım ve eğitim işini eşiyle paylaşan bir anne huzurlu ve mutlu olur, çocuğuna sevgi ve güven duygularını aşılama daha başarılı olur. Araştırma bulgularına göre çocuğuna aşırı koruyucu veya reddedici davranan, aşırı derecede otoriter veya ilgisiz olan anneler, eşleri tarafından desteklenmeyen ve takdir görmeyen, eşleri ile iyi bir iletişim kuramamış olan kadınlardır. O halde babanın rolü, çocuğunun gelişiminde de, çocuğun gelişiminden sorumlu tutulan annenin yaşamında da, küçümsenmeyecek kadar önemlidir.

Necip Fazıl'ın dizelerinde dile getirdiği gibi babalar her zaman hayatlarımızın tam orta yerindedir:

*Eve dönmez bir akşam; Uzar gider bu atta;
Ve gül yüzlü çocuğu, Ve neler neler olmaz
Sorar: Nerede babam? Ve kimbilir ve hatta;*

*Bakarlar, oldu, bitti; Bir mahşer gerisinde;
Gelir, derler çocuğa, Babası döner bir gün,
Baban attaya gitti Oğlunun derisinde*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; kaldı ki seni biz rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, hayırlı son, takva sahiplerinin olacaktır.”

Taha 20/132

Yüce Allah, peygamberine ve aile halkına hitaben -ki onun tümleti de bu durumda onun gibidir- namaz kılmalarını ve namazı gereği gibi koruyup ona dikkat etmelerini istemiştir. Yüce Allah rızık kazanma sebebiyle peygamberine namazı ihmal etmesini yasak kılmaktadır. Kaldı ki onun ve ailesinin rızıkını Allah üstlenmiştir. Güzel ve övünmeye değer olan akibet -ki o cennettir- takva sahi olanlarındır.

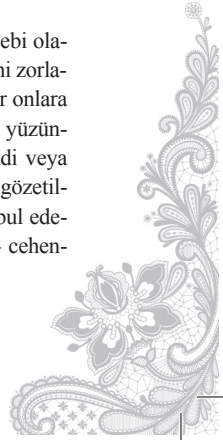
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: جَاءَتْنِي مَسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا، فَأَطَعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمْرَاتٍ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً، وَرَفَعَتْ إِلَيَّ فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا، فَاسْتَطَعَمْتُهَا ابْنَتَاهَا، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ، الَّتِي كَانَتْ تُرِيدُ أَنْ تَأْكُلَهَا بَيْنَهُمَا، فَأَعَجَبَنِي شَأْنُهَا، فَذَكَرْتُ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ، أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ

Ayşe (r.a) şöyle dedi: Sırtına iki çocuğunu almış yoksul bir kadın çıkageldi. Ona üç hurma verdim. O da çocuklarına birer hurma verdi; öteki hurmayı yemek için ağzına götürmüştü ki, çocukları onu da istediler. Kadıncağız yemek istediği bu hurmayı çocuklarına bölüştürdü. Kadının bu tutumuna hayran kaldım ve yaptığımı Resûlullah'a anlattım. Şöyle buyurdu: “Bu şefkati sebebiyle Allah Teâla o kadına mutlaka cenneti vermiş (veya) bu sebeple onu cehennemden azat etmiştir.”

Müslim, Birr, 148.

Bir ailede fazla sayıda çocuğun bulunması, onlar için bir sıkıntı ve hoşnutsuzluk sebebi olabilir. Çocukların himayesi, yetiştirilmesi, evlendirilmesi gibi konular bazı ailelerin bütçesini zorlayabilir. İşte bu sebeple Efendimiz çocukları büyütüp beslemenin, aile yuvası kurana kadar onlara yardımcı olmanın insanı cehennem azabından kurtaracağını haber vermiştir. Çocukları yüzünden sıkıntıya uğramanın bir başka şekli de o yavrulardan birinde veya birkaçında maddî veya ruhi bir rahatsızlığın bulunmasıdır. O takdirde bu çocukların bakımı, tedavisi, korunup gözetilmesi birçok sıkıntı doğurabilir. Bu hali Cenâb-ı Hakk'ın bir cilvesi, kulunu denemesi kabul ederek sabreden, bu ağır imtihana isyan etmeyen insanlar -Efendimizin buyurduğuna göre- cehennem azabından kurtulmuş olurlar.

NAMAZLARDAN SONRA TESBİHAT

Namazlardan sonra 33'er kere "Sübhānallah", "Elhamdülillah", "Allahu ekber" diyerek Allah'ı anmak, sahih hadislerle tavsiye edilmiştir.

Namazların sonunda tesbihat yapılması müstehaptır (*Buhârî, Ezan, 155; Müslim, Mesâcid, 142-146*).

Tesbihat münferit olarak yapılabileceği gibi, topluca camide veya cami dışında her hangi bir yerde de yapılabilir.

Hz. Peygamber bir hadisi şerifinde; "Kim, her namazdan sonra otuz üç defa sübhānallah, otuz üç defa elhamdülillâh, otuz üç defa da Allahu ekber der, yüze tamamlamak için de 'lâ ilâhe illallahü vahdehü lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve âlâ külli şey'in kadîr' (Allah'tan başka ilâh yoktur; yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'na mahsustur. O'nun gücü her şeye yeter) derse, günahları deniz köpüğü kadar çok olsa bile affedilir" (*Müslim, Mesâcid 146*) buyurmuştur.

Bir başka hadiste de namazlardan sonra otuz üç kez bu tesbihatı yapmanın derecesine kimsenin ulaşamayacağı belirtilmiştir (*Ebû Dâvud, Vitir, 24*).

Beşiktaşlı Neccarzade Şeyh Rıza der ki:

*Ata vü merhamet, şefkat senindir Yâ Resûlallah
Hata vü ma'siyet cür'et benimdir Yâ Resûlallah*